

Koninklijk **Concertgebouworkest SEIZOENSVERSLAG 2003/04**

Beekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel.: 5243739

Boekmansichting-Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

Dutch orchestra scores a hit

Despite the international success of Dutch exports such as tulips and chocolate, smoked gouda and cruise ships, surely **the Netherlands' finest gift to the world must be the Royal Concertgebouw Orchestra.** In fact, the real stars of Friday night's CAMA-presented concert at the Arlington Theatre were the 100 musicians of the RCO. Precise ensemble, interpretive clarity and supreme warmth and self-assurance were the qualities that contributed to the most deeply satisfying concert of the local season.

Santa Barbara, 24 februari 2004

PHILIPS

SPONSORS VAN HET KONINKLIJK CONCERTGEBOUWORKEST

Inhoud

- 3 Geachte muzikliefhebber
- 5 **Algemeen**
- 7 Artistiek
- 10 Financieel
- 11 Sponsoring en Fondsenwerving
 - Sponsors
 - Gouden Gilde
 - Vrienden
- 15 Public Relations
- 17 Marketing
- 18 Educatie
- 19 Academie van het Koninklijk Concertgebouworkest
- 20 Personeel & Organisatie
- 27 **Seizoenoverzicht**
- 28 Overzicht september 2003 - juni 2004
- 53 **Thema: Van wasrol tot internet**
- 54 Anthology of the Royal Concertgebouw Orchestra
- 57 Van schellak tot digitaal
- 62 De digitale revolutie
- 69 **Bijlagen**
- 70 Stichtingsbestuur, orkest- en stafleden
- 72 Internationale activiteiten
- 74 Financiële bijdragen
- 74 Concerten & cd's
- 76 Bezoekersaantallen
- 78 Gouden-Gildeleden
- 81 Colofon

geachte muzikliefhebber,

Het seizoen 2003/ 2004 is een seizoen geweest, dat ons om vele redenen in herinnering zal blijven. Het was het laatste seizoen van Riccardo Chailly als chef-dirigent. Al zijn optredens waren even zovele hoogtepunten, met Mahlers *Negende symfonie*, met de grote Stravinsky-balletten met Kerstmis, met de uitvoeringreeks van *Don Carlo*. Onze eredirigent Bernard Haitink werd 75 jaar. Het KCO maakte een fraaie Europa-tournee met hem. Ook de dirigenten Nikolaus Harnoncourt en Herbert Blomstedt lieten zien, dat zij nog immer een belangrijke plaats innemen.

We maakten kennis met een zeer getalenteerde jonge generatie van dirigenten, zoals Daniel Harding en Daniele Gatti. We betreurden het overlijden van Luciano Berio, en werden later in het seizoen getroffen door afzeggingen van Christian Thielemann en Yuri Temirkanov. Dankzij goede vervangers hebben alle concerten doorgang gevonden.

Speciale aandacht wijden we in dit verslag aan de betekenis van geluidsdragers en media. De AVRO levert een aanzienlijke inspanning door het regelmatig weergeven van onze concerten, op radio en televisie. Op het gebied van geluidsdragers is de wereldmarkt dermate veranderd, dat het KCO besloten heeft zelf initiatieven te ontwikkelen.

Namens het KCO dank ik onze subsidiënten, de Gemeente Amsterdam en het Ministerie van OC&W, voor hun onmisbare steun. Ook onze vier sponsors (ING, Sara Lee/DE, Nuon en Philips) leverden een aanzienlijke bijdrage.

Van harte vertrouw ik er op, dat u mét ons met veel plezier terugkijkt op een bijzonder concertseizoen.

Mr Jan Willem Loot, *algemeen directeur*

Het seizoen 2003/2004
betekende voor het
Koninklijk Concertgebouworkest
het afscheid van
chef-dirigent
Riccardo Chailly,

algemeen

het waardig en
breed gedragen
vaarwel en
de kennismaking
met veel nieuw
jong talent

Het Koninklijk Concertgebouworkest leverde in 2003/2004 prestaties op uitzonderlijk hoog niveau en werkte in goede harmonie samen met de scheidende chef-dirigent Riccardo Chailly terwijl het uitziet naar de komst van zijn opvolger Mariss Jansons. De bezoekersaantallen in binnen- en buitenland waren onverminderd hoog en tonen geen afwijkingen ten opzichte van de goede resultaten die het orkest de afgelopen jaren heeft geboekt.

Toch zijn er wel degelijk tekenen van veranderingen die zich aankondigen. Op personeelsgebied werpt de generatiewisseling, die de komende jaren veel aandacht van de gehele organisatie zal eisen, haar schaduw vooruit. De leeftijdsopbouw van het orkest is dusdanig dat in de komende jaren van een groot aantal ervaren musici afscheid zal moeten worden genomen om reden van pensionering. Hieronder vallen enkele zeer gezichtsbepalende functies, met name bij de eerste blazers. Maar ook in de rangen van de tuttispelers bereidt het orkest zich voor op een generatiewisseling. In 2003 werd het orkest geconfronteerd met enkele problemen die met het vervullen van dergelijke vacatures samenhangen. De problemen zijn drieledig:

- Ten eerste bemerkt het orkest een steeds groter verschil tussen de specifieke eisen die het moet stellen aan auditanten en het geboden niveau. Het orkest heeft hierop ingespeeld door de oprichting van de Academie van het KCO in 2002, deze activiteit is in 2003/2004 voort-gezet en geïntensiveerd.
- Ten tweede bemerkt het orkest een gegroeide weerstand bij de best gekwalificeerde musici om aan audities voor het KCO deel te nemen wanneer zij kennis nemen van de bij een eventuele aanstelling beho-

rende arbeidsvoorwaarden. De 10% salarisaanpassing die het orkest in 2001 kon doorvoeren heeft op dit gebied nog te weinig effect gehad. Dit zal moeten worden ondervangen, wil het orkest zijn internationale positie kunnen handhaven.

- Ten derde blijkt het door de streng toegepaste regelgeving ten aanzien van werk- en verblijfsvergunningen zeer problematisch om, wanneer het orkest na een uitgebreide en zeer zorgvuldige meervoudige wervingsprocedure een getalenteerde musicus van buiten de EU wil aantrekken, deze een aanstelling te kunnen bieden.

Daarnaast zijn de economische voortekenen aan het einde van het lopende kunstenplan minder gunstig dan bij de start ervan werd voorzien. Dit heeft met name effect op de aantallen uitnodigingen voor buitenlandse optredens, de markt voor cd-opnamen en televisie-registraties.

Terugblikkend maakt het jaar 2003/2004, met de verminderde aanwezigheid van de chef-dirigent, een op het eerste gezicht wellicht weinig opmerkelijke indruk. Men zou haast vergeten dat de prestaties die het orkest in een dergelijk 'rustig' jaar week in week uit neerzet, stuk voor stuk bijzonder kunnen worden genoemd, ook in internationaal opzicht.

Repertoirevernieuwing

Het Koninklijk Concertgebouworkest levert een - ook internationaal gezien - unieke inspanning met de programmering van een (verdubbelde) serie met onbekend of hedendaags repertoire. In de serie Aanbevolen avontuur maakt het publiek vrijwel in ieder concert kennis met een werk dat nog niet eerder in Nederland, of soms ook in de wereld,

heeft geklonken. Deze composities worden in een bredere samenhang gebracht door ze te koppelen aan de meesterwerken uit de 20^e eeuw. Hoewel deze concerten niet altijd uitverkocht zijn, is de optelsom van beide uitvoeringen altijd beduidend hoger dan de zaalcapaciteit van een enkele uitvoering.

Het seizoen 2003 / 2004 was voor het Koninklijk Concertgebouworkest uitzonderlijk omdat het in het teken stond van het vertrek van zijn chef-dirigent Riccardo Chailly. In zijn laatste seizoen dirigeerde Chailly in totaal tien weken in Amsterdam, een stuk minder dan in voorgaande jaren. Ook zag hij af van het dirigeren van de tournee naar de Verenigde Staten in februari 2004. Mede hierdoor en door het feit dat de toekomstige chef-dirigent Mariss Jansons dit seizoen juist niet naar Amsterdam wilde komen - om bij zijn aanstelling een frisse start te kunnen maken - waren er veel gastdirigenten. Daar kwam nog bij dat Christian Thielemann zijn concerten moest afzeggen. Met vijf dirigenten die hun debuut bij het orkest maakten, werd het een spannend seizoen.

Riccardo Chailly

Riccardo Chailly begon het seizoen met concerten in het kader van de Salzburger Festspiele en het Lucerne Festival. In Salzburg werd Mahlers *Negende symfonie* uitgevoerd, in Luzern onder meer de wereldpremière van *Unbenannt IV*, een orgelconcert dat Wolfgang Rihm in opdracht van het KCO en een aantal buitenlandse partners had geschreven. Chailly keerde terug voor de Kerstmatinee, waarin hij met zinderende vertolkingen van *Petroesjka* en *De vuurvogel* het drieluik van de Stravinsky-matinees afsloot. Vervolgens was hij in februari in verscheidene series te horen met Mahlers *Negende symfonie*, gevolgd door een uitvoering in Brussel: zijn laatste concert in het buitenland als chef van het KCO. In juni volgde een overweldigende afsluiting van zijn chef-dirigentschap met Verdi's *Don Carlo* in samenwerking met De Nederlandse Opera in het Muziektheater en met Mahlers *Negende* in het Concertgebouw en buiten op een groot scherm. 1

Internationaal

Naast genoemde concerten in Salzburg en Luzern werden twee grote tournees gemaakt. Een uitgebreide tournee door de Verenigde Staten werd in februari 2004 met groot succes geleid door Herbert Blomstedt, momenteel nog chef van het Leipzige Gewandhausorchester, waar Chailly hem in 2005 zal opvolgen. Het KCO gaf twee concerten in New York, één in Philadelphia en vervolgens werd - sinds veertien jaar - weer het westen van de VS aangedaan met concerten in San Diego, Palm Desert, Santa Barbara, Costa Mesa en in San Francisco. Kort voor de tournee speelde het KCO de programma's in Utrecht, Nijmegen en Rotterdam en in begin november werden met Herbert Blomstedt concerten gegeven in Toulouse en Dortmund.

8 In maart 2004 volgde een uitgebreide tournee door Europa met de 75-jarige eredirigent Bernard Haitink. Programma's met onder meer Buckners *Negende symfonie* en Sjostakovitsj' *Achtste klonken* in Wenen en Londen tweemaal en in München en Keulen. Daarnaast begeleidde hij András Schiff in Mozarts *Pianoconcert nr. 20*.

Voorts werd een aantal losstaande concerten in het buitenland gegeven. Philippe Herreweghe trad op met Maria João Pires tijdens het Beethoven Fest in Bonn; met Nikolaus Harnoncourt bracht het KCO de complete toneelmuziek voor *Egmont* in Brussel en Keulen en Iván Fischer gaf in december een concert met het KCO in Brussel.

Avontuurlijk repertoire in de A-serie

De lijn van de A-serie met avontuurlijk repertoire werd in dit seizoen met acht concerten (waarvan zes tweemaal werden gespeeld) weer zeer succesvol voortgezet. De serie bevatte zes Nederlandse premières, twee wereldpremières en tal van eerste uitvoeringen voor het KCO.

Het begin van de A-serie had een historisch concert moeten worden onder leiding van de Italiaanse grootmeester Luciano Berio. Helaas overleed hij in mei 2003. Het programma, gespeeld ter nagedachtenis van de componist, werd overgenomen door Heinz Holliger.

Kim Kashkashian bracht de KCO-première van Berio's *Voci*. Het tweede A-concert werd geleid door Ingo Metzmacher die twee uitzonderlijke Nederlandse premières bracht: het *Boston Concerto* van Carter en bovengenoemd orgelconcert *Unbenannt IV* van Rihm. Reinbert de Leeuw tekende voor het daaropvolgende programma in november met alweer een bijzondere Nederlandse première: het nieuwe dubbelconcert *...Concertante... voor viool, altviool en orkest* van Kurtág, waarbij de solo-altist Ken Hakii en zijn vrouw Hiromi Kikuchi als solisten optraden. Lorin Maazel dirigeerde eind november twee werken van eigen hand en de *Tweede symfonie* van Sibelius. Gerd Albrecht leidde een programma met werken van Henze, waaronder het nieuwe *Appassionatamente Plus*, Schönberg en de *Tweede symfonie* van Schulhoff.

In januari maakte Daniel Harding zijn succesvolle debuut met onder andere het complexe werk *Asyla* van de veelgeprezen Britse componist Thomas Adès. Het daaropvolgende A-concert bracht het debuut van een andere jonge dirigent: Paavo Järvi. Hij dirigeerde onder meer de wereldpremière van de *Achtste symfonie* van Aulis Sallinen, een opdrachtwerk van het KCO, en Nielsens *Vijfde symfonie*. Tot slot bracht Ed Spanjaard een programma met Miranda van Kralingen als soliste in Messiaens *Poèmes pour Mi*. De wereldpremière van een opdrachtwerk van Robin de Raaff kon niet doorgaan, omdat de componist het werk nog niet af had. In plaats daarvan werd *Eglogues* van Robert Heppener uitgevoerd. Het programma werd ook in Utrecht gespeeld.

Alle concerten in de A-serie werden voorafgegaan door een gratis inleiding, waarbij vaak de componist of dirigent betrokken was. Veel dirigenten spraken het publiek ook toe vanaf het podium.

Overige series

Een tweede rode draad in de programmering in Amsterdam vormde de traditionele B-serie met tweemaal twaalf concerten. De overige series D, E, en Z werden ten dele uit deze programma's samengesteld. De traditionele B- en E-serie werden in september geopend door ere-dirigent Bernard Haitink met Bruckners *Negende symfonie*. De week daarop keerde Eliahu Inbal terug bij het orkest en vervolgens was Herbert Blomstedt te horen in een van zijn tournee-programma's: de *Vierde symfonieën* van respectievelijk Beethoven en Tsjajkovsky.

Philippe Herreweghe werkte voor het eerst samen met pianiste Maria João Pires en Nikolaus Harnoncourt bracht in de D-serie een opmerkelijke avond met de muziek van Beethovens *Egmont*. In het najaar keerden David Zinman, Vassily Sinaisky, Iván Fischer en Emmanuel Krivine terug bij het orkest. Ook Itzhak Perlman was als violist en dirigent te gast in de D-serie.

Januari was de maand van de debuten. Antonio Pappano maakte indruk met de *Tiende symfonie* van Sjostakovitsj en begeleidde een onstuimige Fazil Say in het *Eerste pianoconcert* van Tsjajkovsky. De week daarop dirigeerde Manfred Honeck de *Vijfde* van Sjostakovitsj en debuteerde tevens de jonge Sergey Kachatryan. Vervolgens maakte Daniel Harding zijn bovenvermelde debuut in de A-serie.

Na de uitgebreide tournee door de Verenigde Staten met Blomstedt was Bernard Haitink weer in Amsterdam om zijn Europa-tournee voor te bereiden. Ook Iván Fischer keerde voor een tweede maal dit seizoen terug met een Prokofjev/Dvořák-programma. In april bleek het debuut van Daniele Gatti een verrassing, hij leidde een geïnspireerd Strauss / Wagner-concert. De series werden afgesloten met Nikolaus Harnoncourt, die zich voor het eerst met het KCO aan Schumann wijdde, en Ed Spanjaard, die een Russisch programma van de zieke Temirkanov overnam.

Tot slot een greep uit reeks opmerkelijke solisten die zich dit seizoen met het orkest lieten horen: Yefim Bronfman, Maria João Pires, Itzhak Perlman, Vadim Repin, Joshua Bell, Andrés Schiff, Matthias Goerne, Boris Berezovsky, Fazil Say, Leo van Doeselaar en Miranda van Kralingen.

Losse concerten

- Ed Spanjaard opende het seizoen met een zomerconcert en dirigeerde een opmerkelijk Nederlands werk: het *Tweede pianoconcert* van Julius Röntgen.
- De traditionele Palmzondaguitvoering werd dit seizoen weer geleid door Philippe Herreweghe die voor de tweede maal bij het KCO de *Matthäus-Passion* dirigeerde.
- In mei werden met Ed Spanjaard en Miranda van Kralingen twee kinderconcerten gegeven in samenwerking met Entrée.
- Op 24 juni vond tot slot het openluchtconcert plaats. Wegens het slechte weer ditmaal niet op het Museumplein maar in het Concertgebouw. Dit jaar opgezet rond *classic pops* en geleid door de Engelse dirigent Barry Wordsworth.

financieel kalenderjaar 2003

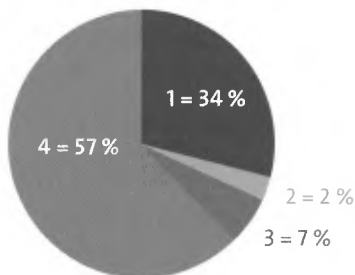
In financieel opzicht was 2003 voor het Koninklijk Concertgebouworkest een uitzonderlijk jaar. Door een verlaging van de kosten enerzijds en een meevaller aan de inkomstenzijde anderzijds kon het boekjaar 2003 met een overschot worden afgesloten.

Het exploitatie-overschot is aangewend voor een benodigde verhoging van de bestemmingsreserve wachtgelden. De afgelopen jaren heeft het orkest het cumulatief effect van de reguliere loonrondes niet in deze reserve kunnen verwerken. Met deze dotatie van € 405.000 is de wachtgeldreserve weer op het gewenste niveau gebracht. Het restant

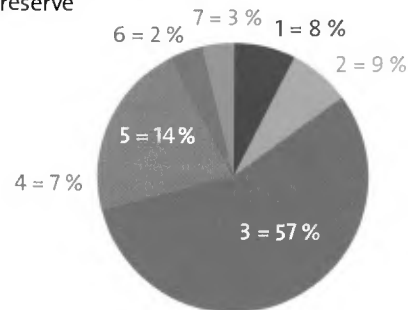
van het overschot is toegevoegd aan de algemene reserve als onderdeel van de op te bouwen risicoreserve. Gezien de groeiende onzekerheden over de toekomstige financiering bij met name de inkomsten uit buitenlandse optredens en de inkomsten uit kaartverkoop acht het orkest het noodzakelijk een gezonde risicoreserve aan te houden. Het orkest denkt daarbij aan een bedrag dat op termijn een tegenwaarde van twee seizoenen aan eigen inkomsten zal beslaan. Dit streven sluit overigens nauw aan op het in april 2004 door de Raad voor Cultuur geadviseerde beleid op dit gebied.

De procentuele verdelingen van de baten en lasten in boekjaar 2003 zijn als volgt:

1 Eigen inkomsten binnenland	5.983.000
2 Concerten buitenland	301.000
3 Sponsorgelden	1.149.000
4 Subsidies	10.110.000
Totaal	17.543.000

1 Personele Kosten (<i>Beheerslasten</i>)	1.415.000
2 Materiële lasten (<i>Beheerslasten</i>)	1.522.000
3 Personele kosten (<i>Activiteitenlasten</i>)	9.978.000
4 Dirigenten/solisten/koren (<i>Activiteitenlasten</i>)	1.289.000
5 Materiële lasten (<i>Activiteitenlasten</i>)	2.379.000
6 Dotatie wachtgeldreserve	405.000
7 Naar risicoreserve	555.000
Totaal	17.543.000

sponsoring en fondsenwerving

Fondsenwerving

Het is de ambitie van het Koninklijk Concertgebouworkest om tot de absolute wereldtop te blijven behoren. Naam en faam van het orkest en zijn musici dwingen tot een permanente zoektocht naar de hoogste kwaliteit. Op het gebied van de programmering, de samenwerking met gerenommeerde en jonge dirigenten, het aantrekken van jonge, getalenteerde musici en het verstevigen van de banden met een internationaal publiek. Visie en langetermijnplanning zijn daarbij bepalende factoren. Maar ook geld speelt een belangrijke rol. Een degelijke financiële huishouding is een absolute voorwaarde om de culturele ambitie van het KCO ook op de lange termijn waar te kunnen maken.

De structurele subsidies van de Gemeente Amsterdam en het ministerie van OC&W zijn van groot belang. Maar die financiële garantie is onvoldoende om op het hoogste niveau te kunnen blijven presteren. Juist zij inspireren het orkest en halen het beste in de musici boven. Dat is nodig om de internationale concurrentie het hoofd te kunnen bieden. Inmiddels bedragen de eigen inkomsten, inclusief sponsoring, 42% procent van ons jaarlijks budget. Voor Nederlandse begrippen een ongekend hoog percentage.

Ook de noodzaak van additionele fondsenwerving onder particulieren is de laatste jaren sterk gestegen om bijzondere projecten, die niet gefinancierd kunnen worden uit de reguliere begroting, financieel mogelijk te maken. Bijvoorbeeld de aankoop van kwalitatief hoogwaardige muziekinstrumenten. Maar ook de start van een nieuw instituut als de Academie van het Koninklijk Concertgebouworkest. En het (co)produceren van bijzondere artistieke evenementen.

Zaken die het orkest en zijn individuele leden de mogelijkheid verschaffen hun veelgeprezen veelzijdigheid voor een internationaal publiek te etaleren. Bovendien leert de ervaring dat met dit soort projecten een nieuw en jonger publiek kan worden bereikt.

Alleen als het KCO erin slaagt het financiële draagvlak verder te verbreden, kan het zijn muzikale erfenis zorgvuldig beheren en vernieuwen. Als 'Boegbeeld van de Nederlandse cultuur' wordt deze opdracht zeer serieus genomen.

Sponsoring

Het Koninklijk Concertgebouworkest weet zich financieel gesteund door een viertal prominente en trouwe sponsors: ING Groep, Sara Lee/DE, Philips en Nuon. Nederlandse toponderningen met een internationale uitstraling, die hun maatschappelijke betrokkenheid en verantwoordelijkheid tonen door middel van een meerjarige sponsorovereenkomst met het enige wereldorkest dat ons land rijk is.

De gezamenlijke financiële bijdragen van de sponsors stellen het orkest in staat te werken met vooraanstaande dirigenten en solisten. Een extra kwaliteitsimpuls, die niet meer gemist kan worden. In het seizoen 2003/2004 konden de sponsorgelden worden aangewend voor de komst van onder meer Bernard Haitink, Nikolaus Harnoncourt, Itzhak Perlman, Lorin Maazel, Daniele Gatti, Vadim Repin, Andrés Schiff en Maria João Pires. Daarnaast werd een bijdrage geleverd aan bijzondere projecten, zoals de buitenlandse optredens, de Kerstmatinee en het Openluchtconcert alsmede het Afscheidsconcert van Riccardo Chailly.

Stichting Donateurs / Gouden Gilde

Eind 1993 nam een kleine groep trouwe abonnees van het Koninklijk Concertgebouworkest het initiatief tot een fondsenwervingscampagne onder particulieren. Onder auspiciën van de Stichting Donateurs Koninklijk Concertgebouworkest werd het Gouden Gilde opgericht. Daarbij is ervoor gekozen een endowment-fonds te creëren met een vermogen van minimaal € 15 miljoen. Dit vermogen blijft, ook op lange termijn, in stand door zorgvuldig te investeren in een collectie hoogwaardige muziekinstrumenten en verder te beleggen in kwalitatieve obligaties en aandelen. Inmiddels is het Gouden Gilde uitgegroeid tot een hechte groep van circa 450 muziekliefhebbers, die zich door hun schenking nauw verbonden weten met de leden van het Koninklijk Concertgebouworkest.

Het afgelopen seizoen is een begin gemaakt met de verdere verbreding en verdieping van de particuliere fondsenwerving. Daartoe is ondermeer een brochure verschenen, waarin orkestleden vertellen over de verschillende projecten van de Stichting Donateurs. Maar ook de diverse mogelijkheden van schenken en nalatenschappen komen hierin uitgebreid aan de orde. De brochure is inmiddels ook verspreid onder notarissen en vermogensbeheerders, opdat zij hun cliënten kunnen informeren over het Gouden Gilde en de Stichting Donateurs.

Verder is begin januari De Salon van start gegaan. Een nieuw initiatief, dat een groep jonge mensen aan het Concertgebouworkest wil binden. Het gaat om professionals, die werkzaam zijn bij vooraanstaande bedrijven in ons land. Jaarlijks worden voor hen vier à vijf bijzondere evenementen met leden van het orkest georganiseerd. Deze concertavonden bieden de muzikale ambiance voor verrassende, gezellige en

nuttige ontmoetingen binnen het netwerk van professionals. Via De Salon wordt jaarlijks een substantieel bedrag bijeengebracht voor het Gouden Gilde Fonds. De aandacht gaat hierbij vooral uit naar ondersteuning van de jonge musici van het KCO. Inmiddels telt De Salon meer dan tachtig leden.

Ook in de Verenigde Staten en Brussel kan het Concertgebouworkest rekenen op warme support. Tijdens het verblijf van het KCO in New York organiseerden de American Friends of the Royal Concertgebouw Orchestra (AF-RCO) hun jaarlijkse benefietdiner. Een feestelijke avond op een bijzondere locatie voor een enthousiast publiek, waarbij twaalf strijkers van het KCO muzikaal acte de présence gaven.

Ook hebben de AF-RCO het initiatief genomen tot de oprichting van het Donald Blakeslee Fund for Masterclasses. Een eerbetoon aan tubaïst Donald Blakeslee, die bijna veertig jaar deel heeft uitgemaakt van het orkest en begin 2004 overleed. Als Amerikaan van geboorte en Nederlander in hart en nieren was hij nauw betrokken bij de activiteiten van de AF-RCO. Met een speciaal fonds voor het financieel mogelijk maken van masterclasses in de USA door leden van het Concertgebouworkest, wordt de nagedachtenis aan Donald Blakeslee op een gepaste manier in ere gehouden.

In Brussel werd voorafgaand aan het concert in het Palais des Beaux-Arts een speciale ontvangst aangeboden door ambassadeur Van Dongen, die de fondsenwerving voor ons orkest een warm hart toedraagt. De uitvoering van Mahlers *Negende Symfonie* onder leiding van chef-dirigent Riccardo Chailly kreeg een overweldigend onthaal van het Brussels publiek.

Dankzij twee Fondsen op Naam kon de Academie van het Koninklijk Concertgebouworkest, na een geslaagd proefproject, definitief van start gaan. Celliste Saskia Plagge en tweede violiste Justyna Briefjes hebben hun opleiding succesvol afgesloten en hun certificaat in juni in ontvangst mogen nemen. Het bestuur van de Stichting Donateurs heeft zich voor 2004/2005 garant gesteld voor de financiering van vijf academiestoelen, te weten eerste viool, tweede viool, altviool, cello en contrabas.

In het jaar 2003 konden, dankzij het Gouden Gilde Fonds, de volgende muziekinstrumenten worden aangekocht:

Viool, J.B.Vuillaume uit 1886,

met een financiële bijdrage van het VSB Fonds

Altviool van de 17e eeuwse Vlaamse bouwer Hendrick Willems

Een nieuwbouw viool van Ritsu Iwata,

aangekocht met hulp van het VSB Fonds

Een Lupot viool plus strijkstok

Een nieuwbouw strijkstok, Schmidt

Gouden fluit gebouwd door Wm S. Hayes Flute Company in Boston,

gefinancierd door the American Friends of the Royal Concertgebouw Orchestra, AF-RCO

Vier trompetten, Yamaha

Een Bastrompet in C/Bes, Thein

Een C-klarinet, Boehm

Deze muziekinstrumenten zijn eigendom van de Stichting Donateurs en vervolgens in bruikleen gegeven aan de leden van het Concertgebouworkest.

**Bestuur Stichting Donateurs Koninklijk Concertgebouworkest/
Gouden Gilde:**

Drs. R.W.P. Reibestein, *voorzitter*

Mr R.E. Rogaar, *vice-voorzitter en penningmeester*

Mevrouw Mr N.A. Aalbers, *secretaris*

Ing. A. van de Beek

Mr C.J.E. Dijk

Drs P.J.H.M. Luijten

Ir A.Ph.W. van Wassenauer

J.A.T.M. Wolfs

H. Zwarts

Vereniging Vrienden van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest

De Vriendenvereniging (inmiddels 70 jaar oud) mag zich verheugen in een bloeiend bestaan. In de terminologie van de Vrienden wil bloeiend zeggen, dat zowel succes is geboekt bij het nastreven van de financiële doelstellingen (het bieden van financiële steun aan Gebouw en Orkest) als bij de immateriële zaken: het organiseren van evenementen die de band tussen de Vrienden, Orkest en Gebouw bevorderen. Al jarenlang tracht de vereniging door middel van intensief en gericht beleid te bewerkstelligen dat het aantal leden toeneemt (thans ruim 13.000), dat die leden gezamenlijk meer middelen opbrengen, en dat de te organiseren evenementen kwalitatief dermate hoogwaardig zijn, dat die op steeds meer publiek kunnen rekenen. Waarmee de uitstraling van de Vrienden weer groter wordt. Zo werd er in het seizoen 2003/

2004 wederom een serie van vier concerten georganiseerd in de Kleine Zaal onder het motto Orkestleden op het Vriendenpodium. Verder waren er openbare repetities, het Vriendenkransconcours (concours voor jonge muziekstudenten 2), muziekcursussen en enkele andere Vriendenactiviteiten.

Jongerenvereniging Entrée: meer dan 3.000 leden!

Entrée, de vereniging jong publiek van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest, maakte een stormachtige groei door. Dit werd deels gerealiseerd door een aantal spectaculaire evenementen zoals 1001 Nacht-Oriëntaal Dance and Music Event in nauwe samenwerking met MTV Fusion en Rentrée. De 1001 Nacht bracht veel nieuw publiek in het Concertgebouw. Holland Symfonia bracht een theatrale mix van opzweepende Arabische muziek en dans, onder meer *Shéhérazade* van Rimsky-Korsakov. Daarnaast was er tot drie uur 's nachts een optreden van Laidbake Luke in samenspel met klassieke musici. MTV deed er meermaals uitvoerig verslag van. Rentrée is een project voor mensen op hoge leeftijd, die graag weer zouden willen genieten van een mooi concert in het Concertgebouw, maar die niemand in hun omgeving hebben om hen te begeleiden. Zij worden door een vrijwilliger (lid van Entrée) thuis opgehaald, waarna zij samen naar het concert gaan. Op zondag 9 mei vond het traditionele Entrée-concert met het KCO plaats, dit jaar onder de deskundige leiding van Ed Spanjaard en Miranda van Kralingen als spectaculaire soliste. Het secretariaat van Entrée werd samengevoegd met dat van de Vriendenvereniging. Hierdoor werd de basis versterkt en een stevig fundament gelegd om Entrée verder uit te bouwen. Resultaat van dit alles is dat de grens van 3000 leden werd overschreden. Het vrijwilligersbestuur van Entrée verdient hiervoor een groot compliment.

Externe public relations

Verdiepen van het contact met het publiek stond ook nu weer centraal. De inleidingen op de concerten in de A-serie in de vernieuwde Koorzaal van het Concertgebouw werden wederom druk bezocht. Voorafgaand aan de meeste concerten in deze serie gaf de dirigent vanaf de bok nog een korte, spitsvondige toelichting. De zeer gewilde diners voorafgaand aan de B- en E-concerten mochten zich wederom verheugen in een grote belangstelling. Rustig, sfeervol en smakelijk eten in de fraaie ambiance van de Spiegelzaal met daarbij een korte inleiding door een orkest- of directielid blijkt een schot in de roos te zijn. Deze diners zijn voor iedereen toegankelijk.

De Vereniging Vrienden van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest organiseerde wederom diverse activiteiten. Bekend zijn de concerten onder het motto: Orkestleden op het Vriendenpodium en de openbare repetities. De Stichting Donateurs van het Koninklijk Concertgebouworkest koesterde het contact met de schenkers door een optimale service te verlenen bij het verkrijgen van kaarten, het recht van voorbespreken en voorrang bij de indeling van de bekende en vaak overboekte abonnementsseries. De Gouden Gilde Krant verscheen enkele malen en informeerde de leden van het Gouden Gilde over diverse wetenswaardigheden. Een nieuw, en zeer geslaagd initiatief is De Salon; bijeenkomsten gericht op jonge professionals. Bewust wordt ernaar gestreefd de leden te wijzen op de mogelijkheid om aan het KCO te legateren.

Het programma/nieuwsblad *Preludium* (oplage ruim 13.000) werd in een nieuw jasje gestoken. De redactie vond dat de 62-jarige een kleur-

rijker kostuum verdiende en gelet op de vele enthousiaste reacties van de lezers is zij daarin geslaagd. Een reeks van nieuwe korte rubrieken werd aan de bestaande kopij toegevoegd. Het formaat werd iets vergroot, maar wel zodanig dat het nog steeds in jaszak of handtas past. Het KCO is verheugd in *Preludium* de unieke relatie tussen het Concertgebouw en het Concertgebouworkest voort te zetten. Een samenwerking van twee organisaties die niet zonder elkaar kunnen en elkaar qua programmering prachtig aanvullen.

De schrijvende Nederlandse pers besteedde veel aandacht aan de prestaties van het Orkest (meer dan 150 verschillende artikelen) en volgde met grote interesse de laatste ontwikkelingen. De vertegenwoordigers van de belangrijkste Nederlandse dagbladen recenseerden bijna alle programma's. De buitenlandse pers versloeg met veel enthousiasme de concerten op de diverse belangrijke podia in de wereld, met meer dan 70 artikelen.

Vooraf de activiteiten ter gelegenheid van het afscheid van chef-dirigent Riccardo Chailly mochten zich verheugen in de belangstelling van een groot publiek. Het afscheidconcert op 11 juni was buiten op het Museumplein op een groot scherm te zien. Gezeten op tribunes en voorzien van gratis koffie van sponsor Sara Lee/DE kon het publiek gratis meegenieten. De AVRO-televisie zond dit concert rechtstreeks uit. In het Oosterpark was eveneens op een scherm en in een sfeervolle ambiance twee keer rechtstreeks de uitvoering van de opera *Don Carlo* te volgen alsmede op een avond de uitvoering van Stravinsky's *Le Sacre du Printemps* en Puccini's *Gianni Schicchi*. Al deze activiteiten vormden een geschenk aan het Amsterdamse publiek en toonden de band tussen

stad en orkest. Allegri Film voltooide in samenwerking met de AVRO het laatste deel van de trilogie die karakteristiek is voor de relatie tussen Mahler, het Koninklijk Concertgebouworkest en Riccardo Chailly, genaamd *Ich bin der Welt abhanden gekommen*. Samen met de twee eerdere co-producties tussen filmmaker Frank Scheffer en de AVRO, te weten *Conducting Mahler* en *Attrazione d'Amore*, werden deze op de televisie uitgezonden in de maand juni op drie achtereenvolgende zondagen.

Interne public relations

Teneinde de orkest- en stafleden nog beter te motiveren werd gestart met een twee-wekelijks KCO-actueel bulletin. Hierin werden de belangrijkste gegevens vermeld die betrekking hebben op de artistieke activiteiten in de betreffende periode alsmede andere wetenswaardigheden. Deze nieuwe informatiebron met actualiteiten bleek in een behoefte te voorzien. In de jaarnrubriek van *Preludium* werd ook aanzienlijk meer achtergrondinformatie aan het publiek en de gepensioneerden geven over wat zich achter de schermen afspeelt. De *Kcourant*, met daarin vooral human interest, verscheen regelmatig.

Op zondag 23 mei vond het tweejaarlijkse personeelsfeest plaats op de salonboot Prins van Oranje. Ruim 250 musici, stafleden en hun partners huldigden tijdens deze tocht de jubilarissen Jan Wolfs, Jan Spronk, Paul Peter Spiering, Arthur Oomens, Frans van der Starre, Janke Tamminga en Petra van de Vlasakker. Zij allen waren 25 jaar aan het KCO verbonden.

CD's

Het seizoen 2003/2004 markeerde een keerpunt in de opnamegeschiedenis van het Koninklijk Concertgebouworkest. In juni 2004 werd voor Decca de vooralsnog laatste plaatopname voor een major label opgenomen. Met Mahlers *Negende symfonie* werd de Mahler-cyclus onder leiding van Riccardo Chailly afgerond.

In het voorjaar van 2004 maakte het KCO ook de oprichting van het eigen platenlabel RCO Live wereldkundig. Het orkest zal via dit label aanwezig blijven op de markt voor symfonische cd-opnamen door middel van in eigen beheer uitgebrachte registraties. Als eerste release van het label verscheen ter gelegenheid van het afscheid van Riccardo Chailly een dvd met daarop de audio- en video-registraties van Puccini's *Trittico* uitvoering tijdens de Kerstmatinee van 1998, 1999 en 2000.

Verder verscheen in dit seizoen het tweede deel van de in samenwerking met Radio Nederland Wereldomroep en MuziekGroep Nederland geproduceerde *Anthology of the Royal Concertgebouw Orchestra*, alsmede een aan Riccardo Chailly gewijde cd-box met live radio-opnamen.

Internet

In seizoen 2003/2004 werd een speciale website voor de serie *Aanbevolen avontuur* geopend. Op deze site wordt speciaal toegesneden informatie over de bijzondere avontuurlijke programmering van het KCO aangeboden. Bezoekers kunnen er achtergrondinformatie over dirigenten, solisten en componisten en het uit te voeren repertoire vinden. Nieuw en onbekend repertoire wordt aan de hand van tekst en geluidsfragmenten nader toegelicht.

Radio en Televisie

Het contract met de Avro garandeert het Koninklijk Concertgebouw-orkest een sterke aanwezigheid op de nationale radio en televisie. Het KCO is er zich van bewust dat deze positie niet vanzelfsprekend is.

Radio-uitzendingen

In 2003/2004 werden 25 producties opgenomen en uitgezonden door de Avro via Radio 4. Vijftien van deze producties werden door Radio Nederland Wereldomroep wereldwijd gedistribueerd onder publieke radiostations en uitgezonden voor een miljoenenpubliek.

Tv-uitzendingen

oktober 2003

- live uitzending concert in de Beethovenhalle te Bonn, *WDR/Arte*

december 2003

- uitzending Kerstmatinee 2002 *Avro*
- registratie Kerstmatinee 2003 voor latere uitzending *Avro*

juni 2004

- live uitzending afscheidsconcert Riccardo Chailly *Avro*
- live uitzending Openluchtconcert, dit jaar niet op het Museumplein maar in verband met het weer in het Concertgebouw
- registratie uitvoering *Don Carlo* in het Muziektheater voor latere uitzending

De grote verandering die in seizoen 2003/2004 plaats had op het gebied van Marketing en Verkoop van het Koninklijk Concertgebouw-orkest lag met name in de nieuwe indeling van de Grote Zaal door de komst van nieuwe, ruimere stoelen. Dit noodzaakte het orkest tot een extra inspanning bij het toewijzen van de abonnementen omdat er door het verdwijnen van circa tachtig stoelen in de zaal een groot aantal verplaatsingen van abonneementhouders werd voorzien. Uiteindelijk konden verreweg de meeste abonneementhouders naar tevredenheid worden geholpen en konden de trouwe bezoekers het orkest in dit seizoen vanuit een comfortabele nieuwe stoel beluisteren.

De belangstelling voor de concerten van het Koninklijk Concertgebouw-orkest was ook in het seizoen 2003/2004 weer onverminderd groot. Naast de traditioneel sterk verkopende series B, E en Z was met name de serie D dit seizoen sterk in opkomst. Ook de avontuurlijke series A kunnen zich op een - zeker voor dit repertoire - grote belangstelling verheugen hoewel de marketinginspanningen voor deze serie beduidend groter moeten zijn dan voor het overige aanbod.

De enkele seizoenen geleden geïntroduceerde Sprintplaatsen - sterk in prijs gereduceerde last minute toegangskaarten voor jongeren onder de 27 - kennen een nog steeds groeiende populariteit. Op sommige concertavonden wordt tot circa 10% van de nog beschikbare plaatsen op deze manier aan jongeren verkocht.

Toegankelijkheid

Ook in dit seizoen is weer veel aandacht besteed aan de toegankelijkheid van de KCO concerten voor niet-abonneementhouders en muzieklief-

hebbers met een beperkt budget. Van alle bezoeken die in 2003/2004 bij het Concertgebouworkest in Amsterdam werden gegeneerd, was 35% niet aan een abonnement gebonden (exclusief openlucht- en lunchconcerten). Het orkest handhaafde de verschillende kortingsregelingen en concertmogelijkheden voor muzikliefhebbers met een wat krappere beurs zoals:

- korting Sprintplaatsen, *last minute kaarten voor jongeren onder de 27*
- korting jongerenvereniging Entrée
- korting CJP
- korting Vriendenvereniging
- incidentele aanbiedingen
- prijsdifferentiatie naar programma
- lunchconcerten, *gratis*
- openluchtconcert en openluchtvertoningen op het scherm, *gratis*

Verder is het orkest zeer regelmatig en kosteloos op radio en televisie te beluisteren. Teneinde de concerten zo toegankelijk mogelijk te maken, bood het orkest gratis inleidingen op programma's met avontuurlijk en onbekend repertoire. Bovendien heeft, waar mogelijk, de dirigent op dergelijke avonden een gesproken toelichting voor 'de zaal' gegeven. (Beginnende) muzikliefhebbers die bereid waren aan hun nieuwsgierigheid tegemoet te komen, waren bij het Koninklijk Concertgebouworkest dus een graag geziene gast. En verder geschiedde een bijzondere vorm van publieksverbreding via de circa tien gratis toegankelijke lunchconcerten en via het jaarlijkse Openluchtconcert dat in verband met het weer ditmaal plaatsvond in het Concertgebouw.

De educatieve activiteiten van het orkest vonden plaats in nauwe samenwerking met de Educatieve afdeling van het Concertgebouw NV (repetitiebezoeken en educatieve projecten), en met de Jongerenvereniging Entrée (Entrée-concerten en kleinschalige activiteiten).

In 2003/2004 bezochten ruim 1000 leerlingen uit het voortgezet onderwijs repetities van het Koninklijk Concertgebouworkest. Hierbij worden de leerlingen ontvangen door een expert-host die hen op de repetitie voorbereidt, woonden zij een gedeelte van de repetitie bij op de direct achter het orkest gelegen plaatsen op het podium, en hadden zij na afloop een korte ontmoeting met de dirigent, de solist(e) of een orkestmusicus. Tenslotte kregen zij een rondleiding door het gebouw. Ter voorbereiding op het repetitiebezoek hebben de leerlingen in de klas een speciaal voor dit doel geproduceerde video On stage /Back stage kunnen bekijken. Deze video kan ook op de website www.concertgebouworkest.nl worden bekeken onder de button Jongeren - CKV.

Sprintplaatsen

Sprintplaatsen zijn last minute kaarten tegen de sterk gereduceerde prijs van €7,- (verkrijgbaar op vertoon van identificatie vanaf drie kwartier voor aanvang van het concert) voor jongeren onder de 27 jaar. Sprintplaatsen hebben zich een vaste plaats in onze verkoop verworven. Deze kaarten werden in 2001 op initiatief van het KCO geïntroduceerd en zijn overgenomen door de andere zaalhuurders van het Concertgebouw. Mede afhankelijk van de beschikbaarheid, nemen per concertavond zo'n 10 tot 40 jongeren de kans te baat op een voordelige wijze van klassieke muziek op topniveau te genieten.

de academie van het koninklijk concertgebouworkest

Dit seizoen is de Academie van het Koninklijk Concertgebouworkest officieel van start gegaan. Een uniek instituut in ons land, dat dankzij particuliere fondsen kon worden gefinancierd. Beoogd wordt een 'kweekvijver' van jonge getalenteerde musici te creëren, die regelmatig kunnen remplaceren en wellicht op termijn het Koninklijk Concertgebouworkest kunnen komen versterken.

De Orkestacademie stelt begaafde jonge musici in de gelegenheid een individueel begeleide orkestrale leergang bij het orkest te volgen. Deze leergang beslaat een periode van tenminste acht concertprogramma's binnen een seizoen. Leerlingen ontvangen onderwijs en persoonlijke begeleiding in het orkestspel door leden van het orkest. Tevens krijgen zij praktijkonderricht bij repetities en concerten in binnen- en buitenland.

Justyna Briefjes en Saskia Plagge werden gecoacht door tweede violiste Angela Davis en celliste Saskia Van Bergen-Boon en hebben de orkestrale leergang dit seizoen succesvol afgerond. Op woensdag 16 juni is tijdens een feestelijke bijeenkomst door Joel Ethan Fried het Certificaat aan de twee academiestudenten uitgereikt. Dit certificaat verschaft hen tevens een voorrangpositie bij proefspelen van het Koninklijk Concertgebouworkest. Zowel mentoren als studenten waren zeer enthousiast over het project. 3

Gezien deze positieve ervaringen heeft de Stichting Donateurs van het Koninklijk Concertgebouworkest zich garant gesteld voor de financiering van vijf academiestoelen, te weten eerste viool, tweede viool, altviool, cello en contrabas. Inmiddels heeft de selectie van studenten

19

en mentoren plaatsgevonden. Hoorniste Sharon St. Onge zal vanaf volgend seizoen oud-orkestlid Niels Le Large vervangen als coördinator van de Orkestacademie.

Het succes van de Orkestacademie kan ook worden afgeleid uit het feit dat twee oud-studenten een vaste aanstelling hebben gekregen bij een ander orkest. Violist Benjamin Scherer Quesada is inmiddels plaatsvervangend concertmeester bij het Nederlands Kamerorkest en violiste Justyna Briefjes gaat de tweede violen van het Residentieorkest versterken.

personeel en organisatie

Personeelsbeleid

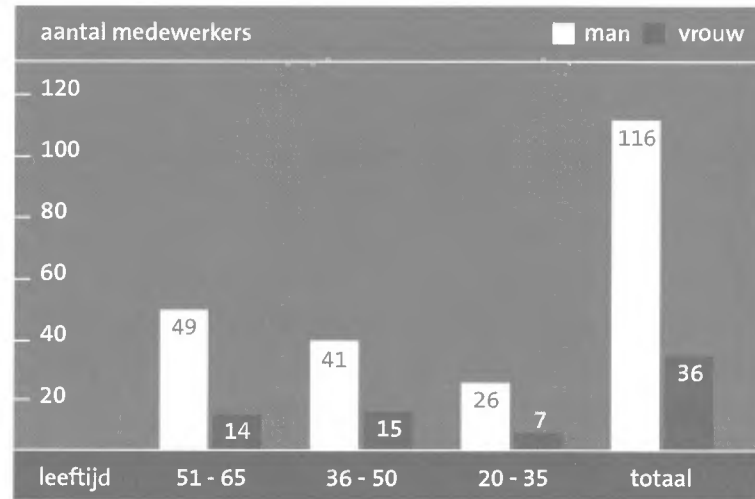
De afdeling Personeel & Organisatie van het Koninklijk Concertgebouworkest is verantwoordelijk voor het ontwikkelen, implementeren en coördineren van het Personeelsbeleid betreffende de musici en de orkeststaf. In het seizoen 2003/2004 is gestart met een verdere professionalisering van de afdeling. Hiertoe is een fulltime manager P & O aangesteld. Aandachtspunten voor dit jaar waren onder andere het aanpassen van de procedure inzake de instroom van nieuwe (buitenlandse) musici, de arbeidsomstandigheden genoemd in het Arbo-jaarplan 2003 / 2004 en het herzien van de Arbeidsvoorwaardenregeling voor zowel de musici als de orkeststaf.

Personeelsbezetting / leeftijdsopbouw

Per 31 december 2003 telde het KCO 152 medewerkers bestaande uit 116 musici en 36 stafleden. Met de stafleden wordt niet alleen bedoeld die mensen die direct of indirect het orkest ondersteunen, maar ook de medewerkers op het secretariaat van de Vrienden van het Concertgebouw en het Concertgebouworkest en Entrée. Ook de medewerkers op het Secretariaat van de De Stichting Donateurs (waaronder het Gouden Gilde en De Salon) en de redactie van Preludium worden tot de staf gerekend.

In de grafiek hiernaast is de leeftijdsopbouw van het totale personeelsbestand weergegeven. Hieruit is op te maken dat 63 medewerkers ouder zijn dan 50 jaar, wat neerkomt op een percentage van 41,4%, uitgesplitst in orkest en staf (32,3 % orkest en 9,2% staf) Dat betekent dat met name in de komende jaren in het orkest een verjonging van orkestleden zal plaatsvinden.

Leeftijdsopbouw personeel

In- en uitstroom

Het personeelsverloop van het orkest en staf is in vergelijking met andere bedrijven erg laag. De uitstroom van musici, die bijzonder laag is, vindt over het algemeen plaats doordat men de (vervroegd) pensioengerechtigde leeftijd bereikt. Ten behoeve van de continuïteit en kwaliteit van het orkest worden vacatures ruim van te voren bekend gemaakt. Ook bij de orkeststaf zijn de in- en uitstroomcijfers relatief laag. In het seizoen 2003 / 2004 hebben drie medewerkers de organisatie verlaten. Twee medewerkers hebben een baan elders aanvaard en één medewerker is door langdurige arbeidsongeschiktheid uitgestroomd. Deze vacatures zijn weer vervuld, waarbij door uitbreiding van het aantal beschikbare uren de orkeststaf in totaal uit 27,6 fte* bestaat. *fte = fulltime equivalent = 36,25 uur

Buitenlandse musici

Het Koninklijk Concertgebouworkest streeft naar een zo hoog mogelijk artistiek niveau, daarbij is het echter niet altijd mogelijk alleen Nederlandse musici te werven. Op dit moment is 9,3% van de orkestleden van landen buiten Nederland afkomstig. Gezien de wet- en regelgeving wordt, in geval van een vacature, in eerste instantie binnen Nederland en de EU landen geworven. De werving vindt plaats door middel van de website van het Koninklijk Concertgebouworkest en advertenties in Nederlandse dagbladen en Europese vakbladen. Indien uit deze sollicitatieprocedure geen geschikte kandidaat is geworven, wordt er wereldwijd geadverteerd. Met ingang van het seizoen 2003/2004 zijn drie orkestleden, respectievelijk uit Amerika, Japan en Canada toegetreden tot het orkest. Niet alleen is de begeleiding van het buitenlandse orkestlid van belang, maar ook de aandacht voor de familieleden die mee verhuizen naar Nederland. Voor de sociale begeleiding van een nieuw orkestlid wordt een collega-orkestlid als coach benoemd.

Arbeidsomstandigheden

Belangrijke onderwerpen in het Arbo-jaarplan 2003/2004 zijn bijvoorbeeld de stoelen op het podium, werkplek-onderzoek voor stafleden, bedrijfshulpverlening en de voorbereiding van een periodiek Arbeids Geneeskundig onderzoek, met specifieke aandacht voor orkestleden door middel van een audiologisch onderzoek en voor stafleden door middel van beeldschermmonderzoek.

Arbeidsvoorwaardenregeling

De arbeidsvoorwaardenregeling (CAO) van het Koninklijk Concertgebouworkest is zowel voor orkest- als ook voor stafleden tijdens het seizoen herzien en ondertekend door het bestuur van de Vereniging Het Concertgebouworkest (belangenorganisatie van orkest- en stafleden) en de directie. Daarbij is rekening gehouden met de aanpassing in de huidige wet- en regelgeving maar ook met de maatschappelijke ontwikkelingen. Op deze wijze streeft het Koninklijk Concertgebouworkest ernaar een aantrekkelijke werkgever te zijn en te blijven voor huidige en toekomstige medewerkers.

Een chronologisch
activiteiten-
overzicht van het
Koninklijk
Concertgebouworkest
in het seizoen

seizoensoverzicht

2003/2004.
Van maand
tot maand
en van
gebeurtenis tot
gebeurtenis.

donderdag 14 augustus

Het KCO opende het seizoen met een drietal Zomerconcerten met de bekende formule: bekend repertoire, tegen een sympathieke prijs. Het resultaat mocht er zijn, driemaal een vrijwel uitverkocht huis. Het eerste concert op donderdag 14 augustus stond onder leiding van Ed Spanjaard, de andere twee onder leiding van chef-dirigent Riccardo Chailly, die daarmee zijn laatste seizoen met het KCO inluidde. Tijdens de zomer werden in het Concertgebouw alle stoelen vervangen. Een enorme klus, maar het comfort voor de bezoekers is daarmee aanzienlijk verbeterd. In verband met de huidige wensen van het publiek is de afstand tussen de stoelen groter geworden, hetgeen weer als nadelige consequentie had dat er tachtig stoelen minder in de zaal staan. De abonnementsadministratie van het KCO had de ondankbare taak het merendeel van de vaste abonneenthouders te herplaatsen en zelfs te laten weten dat verlenging niet meer mogelijk was, bij gebrek aan ruimte. De oude stoelen werden gedurende een ludieke actie tijdens de Uitmarkt 2003 aan de man gebracht. De opbrengst kwam ten goede aan de Sponsorloterij, die op haar beurt het Concertgebouw weer financieel ondersteunt.

maandag 18 augustus

Na afloop van het concert werd aan Jan Willem Loot en Martijn Sanders het eerste exemplaar van een fraai nieuw boekwerkje van Uitgeverij Ludion aangeboden over de geschiedenis van het Concertgebouw en het Concertgebouworkest geschreven door Henriëtta Posthuma de Boer. Het verscheen in het Nederlands en het Engels en bleek een zeer gewild geschenk voor liefhebbers van Gebouw en Orkest in zowel binnen- als buitenland. 7

woensdag 20 augustus

Met een zekere regelmaat treedt het KCO op tijdens de gerenommeerde Salzburger Festspiele. Deze keer was het Orkest weer te gast met onze eigen chef-dirigent Riccardo Chailly en werd Mahlers *Negende symfonie* ten gehore gebracht.

Durch das weite Land der Seele

Einmal mehr hat er sich als Mahler-Interpret der Sonderklasse ausgewiesen: Riccardo Chailly trat mit seinem Königlichen Concertgebouw Orchester Amsterdam bei den Salzburger Festspielen an, um sein Publikum durch den Kosmos von Gustav Mahlers IX. Symphonie zu führen. Ein Triumph mit Jubel, Getrappel und donnernden Ovationen!

Kronenzeitung Salzburg, 22 augustus 2003, n.av. concert in Salzburg op 20 augustus

Chailly brengt Brahms zonder wee sentiment

Rond de twee concerten vorige week hing al de sfeer van weemoed en naderend afscheid. De Grote Zaal was tot de laatste plaats gevuld, de publieke bijval voor Chailly persoonlijk was nadrukkelijker en langduriger dan gebruikelijk. *NRC-Handelsblad, 25 augustus 2003, n.a.v. Brahms, Pianoconcert Na. 2 op 23 augustus*

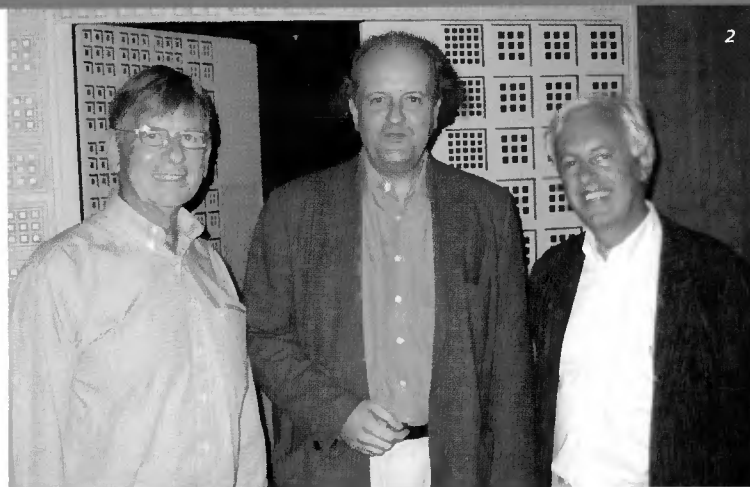
dinsdag 26, woensdag 27, donderdag 28 augustus

De Internationale Musikfestwochen in Luzern (IMF) heeft jaarlijks de toporkesten van de wereld te gast. Het KCO geeft daar, naast de Wiener- en Berliner Philharmoniker, drie concerten. Op het programma staat meestal naast de grote klassiekers een uitzonderlijk werk, dit keer de wereldpremière van Rihm's nieuwste werk *Unbenannt IV* geschreven in opdracht van het KCO, het Luzern Festival, de Bayerische Rundfunk en het Wiener Konzerthaus. Het was geschreven voor orkest met orgel, welke partij werd vertolkt door Leo van Doeselaar. Na afloop van het tweede concert in Luzern was de ING prominent aanwezig met een aantal belangrijke private banking klanten. De ING bood hen een diner aan, waarbij een vertegenwoordiging van het orkest aanwezig was.

2 v.l.n.r. Maarten van Veen, voorzitter KCO, de companist Wolfgang Rihm en Jan Willem Loot

zondag 24 augustus

Op zondag 24 augustus verzorgde het Koperensemble van het KCO het slotconcert van het Grachtenfestival in Amsterdam. Om 16.00 uur trad het op op het ponton voor Hotel Pulitzer op de Prinsengracht. De blazers speelden werken van Copland, Poulenc, Gabrieli, Koetsier, Händel, Tomasi, Prokofjev en Parker. Twee leden van het KCO, Theo Wolters en Ivan Meylemans, toonden daarbij hun dirigeer kwaliteiten.

de nieuwe abonnementskaart

Koninklijk
Concertgebouworkest

Concertgebouw, Grote Zaal

03
abonnement
04

ADO serie

Voorzaal Zuid

rij 7 stoel 22

Mevrouw L. Oosterbean

25-sep-03 20.15

9-okt-03 20.15

Jacob Obrechtstraat 51

13-nov-03 20.15

1071 KJ Amsterdam

27-nov-03 20.15

22-jan-04 20.15

10046334

17-apr-04 Jarvi

ADO 130.00

september 2003

dinsdag 2 september

Een verslaggever van een Franstalig radioprogramma over klassieke muziek van de Canadian Broadcasting Corporation bereidde een speciale dag voor zijn radioluisteraars voor, waarop concerten van beroemde orkesten in beroemde concertzalen werden uitgezonden. Die dag zijn uiteraard ook opnamen van het KCO te beluisteren geweest: een symfonie van Mahler. Daarnaast werd Vincent Cortvrint (fluit/piccolo) geïnterviewd over zijn ervaringen met het spelen bij het orkest, en over de akoestiek van de Grote Zaal.

woensdag 3, donderdag 4, vrijdag 5 september

Eredirigent Bernard Haitink opende het abonnementenseizoen met een vertolking van de Negende symfonie van Bruckner. Dit werd door velen zeer gewaardeerd.

Na de pauze volgde een uitvoering van Bruckners Negende symfonie om u tegen te zeggen. Haitink leidde het orkest glorieus door het labirynth en maakte diepe indruk met een uiterst effectieve en dramatische spanningsopbouw. *Parool, 4 september 2003*

vrijdag 12 september

Sinds het begin van een samenwerkingsverband met het bedrijfsleven inzake sponsoring (1989) is de ING een van de vier sponsors die het KCO niet alleen financieel, maar ook met raad en daad bijstaat. Het jaarlijkse concert wordt door hun ten volle benut om daarmee ook een nieuw publiek aan het KCO te binden.

zaterdag 30 en zondag 31 augustus

Tijdens de Uitmarkt op 30 en 31 augustus op het Museumplein stond het KCO met een informatiestand. De belangstelling was groot, ruim een half miljoen bezoekers. 3

Nieuw Preludium

Het afgelopen seizoen zijn Hans Ferwerda en Anneke Hogenstijn, die samen de hoofdredactie van Preludium vormen, druk bezig geweest met een complete restyling van het blad. Er is een nieuwe vormgever aangetrokken en er is een eindredacteur aangesteld: Janneke Boeser. Mede dankzij de inspanningen van Ton Boersma (penningmeester van de Vriendenvereniging) is er een nieuw contract met de uitgever afgesloten. De redactieraad bestaat uit zes personen, waaronder Jaap van der Vliet, hoornist van het KCO.

Beethoven klinkt als stevig bouwwerk

Het orkest volgt Blomstedt met overgave in de roerigste delen en in het *Scherzo* met de spatgelijke pizzicati. Na afloop trok de hartelijke Blomstedt door het orkest om overal handen te schudden.

NRC Hondelsblad, 18 september 2003

donderdag 25 september

Het was de bedoeling dat de eerste KCO-uitvoering van *Voci (folksongs II)* door de componist zelf gedirigeerd zou worden, maar zoals bekend overleed Luciano Berio op 27 mei. Heinz Holliger nam het geplande programma ongewijzigd over. Het KCO, en ook chef-dirigent Riccardo Chailly, had een lange en goede relatie met Berio. In 1973 dirigeerde Berio het Concertgebouworkest voor het eerst. Met Riccardo Chailly werden meerdere werken van hem opgenomen. Berio schreef *Rendering* en *Formazioni* voor het KCO en niet te vergeten de voltooiing van Puccini's opera *Turandot*, waarvan de wereldpremière plaatsvond tijdens het Festival op de Canarische eilanden. Het concert op donderdag 25 september werd aan zijn nagedachtenis opgedragen. Zijn vrouw Talia Pecker was hierbij aanwezig. 4

Berio bij Holliger in goede handen

Veel succes oogstte Holliger met zijn inzicht in de orkestratie die Bruno Maderna in 1966 maakte van het motet *'In ecclesiis'* van Gabrieli. Ondanks de traditionele orkestopstelling werkte de ruimte en de meerkorigheid hier bijna optimaal. Holliger ontlokte het orkest een aangename klank met een punctueel ritme en zo ontstond een begrijpelijk muziekje. *Noordhollands Dogblad, 27 september 2003*

v.l.n.r. Jan Willem Loot, Heinz Holliger, Talio Pecker, Joel Ethon Fried

vrijdag 26 september

De marketingafdeling heeft voor de eerste vier concerten in de serie A reclamespotjes laten maken die op televisie zijn uitgezonden via AT5. Hiermee werd een nieuw publiek aangeboord.

KCO historische opnamen

Er verschenen de afgelopen maanden weer een paar belangwekkende historische opnamen. Bij het internetlabel Andante was een prachtige 4 cd-box met het Concertgebouworkest onder leiding van Eduard van Beinum te bestellen. De opnamen waren afkomstig uit de twee jaar geleden bij de Wereldomroep verschenen box van Q-disc. Ook het Franse label Tahra kwam met twee mooie releases. Onder de titel *L'art de Paul van Kempen* zijn nu de *Symfonie nr. 104* van Haydn, de *Vijfde*

van Sibelius en de *Achtste* (voor de duidelijkheid: de Grote symfonie in C, ook wel bekend als de Negende) van Schubert te beluisteren. De opnamen stammen alle uit 1943. (Tahra 514-151) Een prachtige uitgave was ook de dubbel-cd Kirill Kondrashin in Amsterdam. Live stereo-opnames van Schuberts *Rosamunde*, Berlioz' *Romeo et Juliette*, Francks *Symfonie in d* en Sibelius *Tweede symfonie*. (Tahra 501-502)

Nieuwe cd's Koninklijk Concertgebouworkest

Er is een aantrekkelijke dubbel-cd uitgebracht met de grote Stravinsky-balletten onder leiding van Riccardo Chailly: *Le sacre du printemps*, *Petroesjka*, *De vuurvogel-suite*, *Jeu de cartes* en *Apollon musagète*. (Decca 473 731-2) Alle opnamen zijn met het Koninklijk Concertgebouworkest, behalve die van de *Sacre* (die is met het Cleveland Orchestra en stamt nog uit 1985. Chailly's *Sacre* met het KCO is helaas nooit door Decca geregistreerd). Van *Jeu de cartes* is het de eerste release.

vrijdag 3 oktober

Na lange tijd trad het KCO op de Dag van de Duitse Eenheid weer op in Bonn tijdens de Beethoven Festspiele. Voor een uitverkochte zaal oogste het KCO veel succes. Van het concert maakte WDR-Arte een televisie-opname, die op zondag 2 november werd uitgezonden.

Mit Trotz und Humor zum guten Ende

In Beethovens *Achter Sinfonie F-Dur* fühlt sich das Concertgebouworkest ganz zu Hause. Schärfere Kontraste, Holzbläser mit ländlich robustem Ansatz, deftig dreinschlagendes Blech - die Achte mit ihrem derb-fröhlichen Charakter nimmt das alles nicht übel. Im Gegenteil: Die gepflegte Ruppigkeit hebt selbst die weniger auffälligen ironisierenden Brechungen dieser Musik auf das Schönste hervor. *General Anzeiger, Bonn, 6 oktober 2003*

Het orgel als Gods accordeon

Het uitstekend musicerende Concertgebouworkest was heerlijk op dreef onder de vaardige handen van Metzmacher. Die wist uit 'Unbenannt IV' de nodige Messiaen- en Bruckner-kleuren te toveren, terwijl bij Elliott Carters obstinate 'Boston Concerto' (ook een Nederlandse première) helder en puntig liet dansen en Witold Lutoslawski's 'Concert voor Orkest' als een Poolse 'Sacre du Printemps' tot briesen en stampen dwong.

Trouw, 11 oktober 2003

dinsdag 7 t/m vrijdag 17 oktober

Ter afronding van de werkzaamheden in de Koorzaal was de Artiëstenfoyer tijdelijk gesloten. Gedurende deze periode werd de Pleinfoyer ingericht als kantine tijdens zowel repetities als concerten. Het was even behelpen, maar gelet op het fraaie resultaat de moeite waard. 5

donderdag 9 oktober

Onder leiding van Ingo Metzmacher beleefde Amsterdam de Nederlandse première van Rihm's nieuwe werk *Unbenannt*. Het lag in de bedoeling dat de Duitse componist Wolfgang Rihm een zogenaamde *mini-residency* zou doen, met inleidingen, een masterclass en *meet the Composer*, een discussie op niveau bij het Amsterdams Conservatorium. Hiervoor bestond grote belangstelling. Wegens ziekte van de componist gingen deze nevenactiviteiten helaas niet door. Voorafgaand aan dit concert werd Leo van Doeselaar, de solist in dit concert, geïnterviewd door Joel Ethan Fried. 6

Nieuwe dubbel-cd Dvořák/Harnoncourt

Bij Teldec is een nieuwe dubbel-cd verschenen met symfonische gedichten van Dvořák. Het is een heruitgave van *De middagheks*, *De watergeest* en *De houtduif* en de eerste release van *Het gouden spinnewiel* dat in oktober 2001 met Harnoncourt werd opgenomen. De cd (Teldec Classics 2564-60221-2) maakt deel uit van de actie Aangenaam Klassiek. Ook de release van het *Pianoconcert* van Dvořák werd uitgebracht.

donderdag 9 oktober

Eveneens op 9 oktober werd het eerste exemplaar uitgereikt van het boek *Mijlpalen en keerpunten in de muziek van de twintigste eeuw* van Marius Flothuis. Flothuis, die van 1955 tot 1974 artistiek leider van het orkest was, heeft tot kort voor zijn dood in 2001 aan het boek gewerkt. Eddy Mulder en Lucie Flothuis (tot haar overlijden in november 2002) hebben vervolgens de redactie op zich genomen. In het boek wordt ingegaan op een achttiental werken uit - veelal de eerste helft van -

de twintigste eeuw. Flothuis doet dit op de voor hem typerende grondige en heldere manier. In september 2001 schreef hij zelf nog het voorwoord waarin hij spreekt van een 'zeer persoonlijke benadering van een zeer persoonlijke keuze.' 7

Spaanse trots en ingehouden passie

En wat voor orkest! Het Concertgebouworkest speelde fantastisch. Het was dan ook een feest om te luisteren naar de solistische blazers in het 'Concert voor zeven blaasinstrumenten, pauken, slagwerk en strijkers' van Frank Martin, waarin blazers en paukenist hun virtuoze rollen vol overtuiging speelden. Vooral klarinettist George Pieteron verblufte met schitterend spel. *Trouw, 24 oktober 2003*

donderdag 30 oktober

Op 30 oktober stond een sponsorconcert voor Philips gepland. Philips nodigde naast medewerkers ook zakenrelaties uit. Daarnaast had Philips kaarten beschikbaar gesteld voor een groot aantal vrijwilligers van het Ronald McDonaldhuis en de Stichting Leergeld. Itzhak Perlman dirigeerde Mozarts *Adagio en Rondo*.

Uitkomen Ensembleboekje

Drukkerij Jubels bood het KCO een jubileumgeschenk aan. Het werd een fraai boekje met daarin alle ensembles gevormd uit leden van het KCO. Maar liefst 21 ensembles, variërend van het Concertgebouw Kamerorkest tot Die Notenjäger, een groep enthousiaste blazers en slagwerkers die zich hebben gewaagd aan het Beierse repertoire.

Kijkdoos

Op de Vijzelgracht werd gewerkt aan de Noord-Zuidlijn. Om de bouwput op te vrolijken, werden 400 kijkdozen opgehangen aan de bouwhekken. Scholen, goede doelen en culturele instellingen waren gevraagd een of meerdere dozen te vullen. Ontwerper René Knip heeft dit op verzoek van KCO op ludieke wijze gedaan. Vanaf 8 oktober waren twee KCO-kijkdozen te bewonderen. 8

www.aanbevolenavontuur.nl

In oktober startte het KCO met een aparte afdeling op de website, speciaal gebouwd voor de serie Aanbevolen avontuur. Via www.aanbevolenavontuur.nl kunnen geïnteresseerden extra informatie en luistervoorbeelden uit de serie A verkrijgen. De informatie is gerangschikt per rubriek en per concert.

www.concertgebouwworkest.nl

De website van het KCO, www.concertgebouwworkest.nl, ontving per maand gemiddeld 8.000 bezoeken. In het afgelopen jaar stak de maand maart daar met 17.000 bezoeken ruim boven uit. Veel mensen hebben in die periode kennelijk de informatie over het nieuwe seizoen geraadpleegd. Een gemiddelde bezoeker bekeek 5,6 pagina per bezoek en spendeerde gemiddeld 2 minuut 36 seconden op de site.

Nieuwe bestuursleden

Om statutaire redenen beëindigden penningmeester Walter Eddy en musicoloog Ton Hartsuiker hun Stichtingsbestuurslidmaatschap. Drs T. de Swaan, lid Raad van Bestuur ABN/AMRO en Prof. Dr. R. de Groot, voorzitter Leerstoelgroep Muziekwetenschappen Universiteit van Amsterdam (UvA.) zijn hun opvolgers

november 2003

Perlmans grote klank

Zowel bij de frisse Symfonie in C van Bizet als bij de donkere Vierde van Brahms was Perlmans uitgangspunt een volle klank en mooie lange, zangerige lijnen. Hij verwezenlijkte dit wonderwel. Het KCO klonk bijna als een Amerikaans orkest, met een weelderige, *big sound*. En de musici speelden hoorbaar op het puntje van hun stoel (schitterende soli van hoboïst Jan Spronk in de Bizet). *Het Parool*, 3 november 2003

La qualité Concertgebouw

Le Concertgebouw y brille de tous ses feux, passant de l'ombre à la lumière. Herbert Blomstedt sait conserver rigueur et densité expressive jusqu'à l'extrême explosion finale. *La Croix du Midi, Toulouse*, 4 november 2003

(n.a.v. concert in Toulouse op 3 november)

donderdag 13 november

Dankzij een uniek samenwerkingsverband van de Wereldomroep (RN Music), MuziekGroep Nederland en het Koninklijk Concertgebouworkest kon op donderdag 13 november het tweede deel van de Anthology of the Royal Concertgebouw Orchestra worden gepresenteerd. KCO-cellict Daniël Esser en muziekproducer van de Wereldomroep Lodewijk Collette hebben uit de radioarchieven weer een geweldige selectie gemaakt met - voornamelijk - de gastdirigenten van het Concertgebouworkest in de periode 1950-1960. Deze box bevat 13 CD's. Het eerste exemplaar werd aangeboden aan Theo Olof, voormalig concertmeester van het KCO. Daarnaast verscheen een nieuwe SACD-uitgave van NorthWest in samenwerking met MuziekGroep Nederland van drie Nederlandse opdrachtwerken van het KCO die in de afgelopen jaren in première gingen voor drie KCO-soloblazers. Vastgelegd zijn het *Hoorconcert* van

Geert van Keulen, met als solist Jacob Slagter; het *Klarinetconcert* van Theo Loevendie, solist is George Pieterse; en het *Flugelhorn Concerto* van Willem Jeths met als solist Peter Masseur. Het is de eerste sacd-opname van het KCO. 9 v.l.n.r. Theo Loevendie, Geert van Keulen, Peter Masseur, George Pieterse, Jacob Slagter, Willem Jeths

woensdag 13 en donderdag 14 november

Op woensdag 13 en donderdag 14 november trad KCO-altviolist Ken Hakii, samen met zijn echtgenote Hiromi Kikuchi (viool) op als solist in *...Concertante... voor viool, altviool en orkest* van György Kurtág. De Hongaarse componist Kurtág koestert een nauwe band met hen en schreef deze compositie voor hen beiden. Het concert stond onder leiding van Reinbert de Leeuw. Na de uitvoeringen in Amsterdam met het KCO volgden concerten in Parijs, Basel en Freiburg met het Südwestfunk Sinfonieorchester onder leiding van Sylvain Camberling. 10

vrijdag 17 t/m donderdag 23 november

Van maandag 17 november tot en met 23 november organiseerde Avro-klassiek de Week van de Dirigent. Tijdens diverse uitzendingen besteedde de AVRO uitvoerig aandacht aan het fenomeen dirigent. Alle facetten van het beroep werden vanuit diverse invalshoeken belicht. De vaste mediapartner van het KCO heeft in dit kader gesproken met een aantal orkestleden over hun visie op de ideale dirigent. De korte uitspraken van Jeroen Woudstra, Herman Rieken, Paul Peter Spiering, Ivan Meylemans, Kirsti Goedhart en Josef Malkin waren die week her en der te horen in het dagelijkse radioprogramma Brood en Spelen op Radio 4.

Onmiskenaar Kurtágmuziek

Reinbert de Leeuw is op zijn best in dit soort van expressie overlopende, in wezen puur romantische muziek. Het Concertgebouworkest en de uitstekende solisten toverden met klankkleur en elke noot leek een unieke betekenis te krijgen. *Telegraaf, 17 november 2003*

Sinaisky intens en uitbundig bij KCO

De aanstekelijke wijze waarop Sinaisky intens en uitbundig met het Concertgebouworkest communiceerde gaf de uitvoering allure en de bijna commerciële uitstraling van een 'Museumpleinconcert'.

Noordhollands Dagblad, 21 november 2003

woensdag 26 november

Op woensdag 26 november vond het Sinterklaasfeest plaats voor kinderen en kleinkinderen van medewerkers en gepensioneerden van het KCO en Het Concertgebouw. Er waren 125 kinderen en hun ouders/grootouders aanwezig. Een dergelijk evenement verbindt de medewerkers van beide organisaties met elkaar in positieve zin. 11

donderdagdag 27 november

Deutsche Welle Radio Arts (Duitse Wereldomroep) stelde een programma samen over het KCO, en verzocht enkele orkest- en stafleden te mogen interviewen. Roland Krämer (altviol), Caroline Strumphler (tweede viol) en Hans Ferwerda (assistent artistieke zaken) zeiden hieraan hun medewerking toe.

maandag 8 december

Een jaar geleden werkten de orkestbodes Jan Ummels en Johan van Maaren mee aan opnamen voor een aflevering over hun beroep. Dit ten behoeve van het kinderprogramma Klokhuis. Op maandag 8 december zond NPS deze Klokhuis-aflevering uit en konden veel jongeren - maar ook hun ouders - kennismaken met deze sympathieke medewerkers van het Orkest die doorgaans hun werkzaamheden achter de coulissen verrichten.

vrijdag 19 december

Na afloop van het concert op vrijdag 19 december nam het KCO afscheid van Jaap Prinsen (hoorn) en Willem van der Vuurst (eskларinet). Beide orkestleden maakten gedurende een zeer lange periode deel uit van het Orkest. *12 linksonder: Willem van der Vuurst met partner; rechtsboven: Jaap Prinsen en violiste Kirsti Goedhart, rechtsonder: een serenade van de hoorgroep*

vrijdag 19 december

In het kader van een hechte band met de vier sponsors van het KCO trad een koperensemble uit orkest op bij de opening van de Philipsvleugel van het Rijksmuseum. Hier worden gedurende de renovatie van het Museum de belangrijkste kunstschaten ten toon gesteld onder het veelzeggende motto: "Wij zijn open gedurende de renovatie".

donderdag 25 december

De jaarlijkse Kerstmatinee was dit jaar niet meer live op televisie te zien. Uitzending zal plaatsvinden tijdens de Kerstperiode in de komende jaren. Dit jaar zond de AVRO op Tweede Kerstdag Stravinsky's *Psalmensymfonie* van 2001 en *Le sacre du printemps* van 2002 uit.

35

De AVRO-radio zond de Kerstmatinee wel live uit op Eerste Kerstdag. Alhoewel het onzeker is of de AVRO-televisie deze traditie op de televisie voortzet wordt de Kerstmatinee in het Concertgebouw tot ieders tevredenheid voortgezet. 13

Chailly schittert in laatste matinee

Chailly's laatste Kerstmatinee mag om meerdere redenen worden bijgeschreven als 'historisch'. De Stravinsky-reeks, die ook nog *Oedipus Rex* en *Pulcinella* omvatte, past perfect bij de combinatie Chailly-Concertgebouworkest. Stravinsky klinkt fris, helder en bijzonder exact in de complexe ritmiek. Chailly zorgt bovendien voor lyriek en dramatiek, terwijl de solerende orkestleden excelleren in zeldzaam indringende expressiviteit. In de deels impressionistische *Vuurvogel*-suite presenteerden de strijkers zich op warme, ouderwets-Amsterdamse wijze. De blazers hadden vooral in *Petroesjka* uiterst markante bijdragen. Prachtig en roerend was hier de melancholie in het trio van fluit, fagot en trompet. Na afloop werd terecht trompettist Peter Masseurs toegejuicht. Chailly stond te springen van opwinding en plezier.

NRC-Handelsblad, 27 december 2003

Het jaar van ...

Zou hij wel de juiste man zijn? Is hij veelzijdig genoeg? Heeft hij wel voldoende charisma? Direct na zijn benoeming tot chef-dirigent van het Koninklijk Concertgebouworkest begon het samenzweerderige, betweterige en roddelige rondzoemen in de wandelgangen van het Concertgebouw en ver daarbuiten over de geschiktheid van de wereldvermaarde Let Mariss Jansons als opvolger van Riccardo Chailly. Zijn glorieuze gastoptredens bij het Concertgebouworkest deden de landelijke muziekers steevast naar superlatieven zoeken, maar chef-dirigent van een van 's werelds beste orkesten: da's toch wat anders. *Trouw, 3 januari 2004*

Grote Zaal in ban van vioolstudent Katchatryan

Honecks sterke kant is zijn grote gevoel voor timbres. Hij bespeelde het Concertgebouworkest als één reusachtig instrument, dat met zijn eindeloze kleurcombinatie de rijke instrumentatie van Tsjajkovsky in een toverachtig licht zette. Fluwelen fluitsolo's, een gloeiende hobo en een secuur spelende strijkersgroep vloeiden uit zijn ronde armbewegingen. Kleine vlekjes in de samenwerking met de solist Katchatryan poetste hij weg voordat zij als echt storend werden ervaren.

Telegraaf, 16 januari 2004

maandag 19 januari

Eind 2003 ging een nieuw initiatief van start, dat een nieuwe doelgroep aan het Concertgebouworkest wil binden. Het betreft zogenaamde jonge professionals (30-40 jaar), die werkzaam zijn bij vooraanstaande bedrijven in ons land. Onder de titel De Salon is het de bedoeling jaarlijks vier à vijf bijzondere evenementen te organiseren. Via dit initiatief

Fluitiste Emily Beynon en dirigent Daniel Harding

hoopt de Stichting Donateurs een substantieel bedrag bijeen te brengen voor het Gouden Gilde Fonds. De eerste bijeenkomst vond plaats op maandag 19 januari in de Koorzaal. Twaalf blazers van het KCO verzorgden het muzikale programma.

vrijdag 23 januari

Op deze dag maakte de jonge - maar reeds zeer succesvolle - dirigent Daniel Harding zijn debuut bij het KCO. Vooral voor de jongere orkestleden was het een vreugdevol weerzien omdat zij reeds in ander verband, veelal het befaamde Jugendorchester, met hem hadden samen gewerkt. Uit bijgaande foto moge dat duidelijk zijn. 14

dirigent Daniel Harding en fagottist Gustavo Nuñez

Gouden Gilde Lounge

Er werd dit jaar bewust gewerkt aan een beter contact met de abonneerders, met name de bestaande en potentiële leden van het Gouden Gilde. Zij zorgen immers voor de meeste inkomsten van het Gouden Gilde Fonds. Met ingang van het nieuwe jaar bood de Stichting Donateurs een nieuwe service aan. Na afloop van de concerten in de B-serie kan men, onder het genot van een glaasje, nog even napraten in de Museumfoyer.

woensdag 4 februari

Riccardo Chailly's afscheid naderde en in dat kader werden door de bekende filmmaker Frank Scheffer opnamen gemaakt van de voorbereiding en uitvoering van Mahlers *Negende symfonie*. Deze nieuwe film onder de titel *Ich bin der Welt abhanden gekommen* gaat over de relatie tussen Mahler, het Koninklijk Concertgebouworkest en Riccardo Chailly. Eerdere geslaagde producties van Allegri Film en de AVRO waren *Conducting Mahler* en *Attrazione d'Amore*. Alledrie de films werden in de maand juni vertoond. 15

zaterdag 7 februari

Tot de speciale activiteiten van de Vriendenvereniging van het Concertgebouw en het KCO behoren de In gesprek met- middagen. Adjunct-directeur Sjoerd van den Berg interviewt dan persoonlijkheden uit of rondom het KCO. In verband met het naderende afscheid van Riccardo Chailly was Pierre Audi, artistiek directeur van de Nederlandse Opera, dit keer uitgenodigd voor een gesprek. Duidelijk werd hoezeer Audi en Chailly elkaar gedurende meer dan tien jaar hebben geïnspireerd. De vele gezamenlijke producties waren stuk voor stuk hoogtepunten in de geschiedenis van beide organisaties en trokken nationaal en internationaal veel belangstelling en waardering. 16

maandag 9 februari

Jaarlijks organiseert de Stichting Donateurs rond een van onze concerten in Brussel een ontvangst voor leden en potentiële leden van het Gouden Gilde in België. Dit keer was gekozen voor het laatste concert met Riccardo Chailly als chef-dirigent in Brussel op maandag 9 februari. Voorafgaand aan het concert werd een ontvangst gehouden,

15

aangeboden door de Nederlandse ambassadeur in België, de heer mr. A.F. van Dongen. Tot de aanwezigen behoorden ook de Nederlandse Permanente vertegenwoordiger bij de Noord Atlantische Raad te Brussel, de heer mr. M. Patijn.

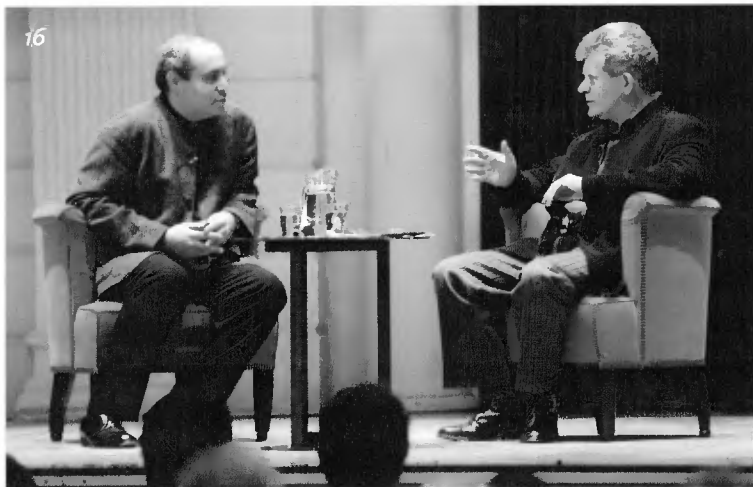
Waardig afscheid van Riccardo Chailly

Het was toch wel een door ons erg gewaardeerd team waarvan we maandagavond symbolisch afscheid namen. Het orkest: nobel maar geserveerd, ernstig, beetje *stiff upper lip*. Chailly: een enthousiaste-ling, warmbloedig. Soms wat onbehouden in zijn uitdrukkingwijze. Maar toch ook immer nobel en voorbereid. Zin voor detail en het vermogen om duizend van die details in een klare lijn te gieten.

De Morgen (Brussel), 11 februari 2004

39

16

donderdag 12 februari

Bij het jaarlijkse benefietdiner van the American Friends of the Royal Concertgebouw Orchestra stonden dit jaar de spotlights op de Strings of the Royal Concertgebouw Orchestra. Op 12 februari speelden twaalf van strijkers van het KCO in Landmark at the Park. Gespeeld werden het *Strijkkwartet* van Kreisler (Alexander Kerr, Marleen Asberg, Jeroen Woudstra en Johan van Iersel) en het *Mendelsohn Octet* (Ursula Schoch, c.s.). Hetzelfde programma werd vrijdagmiddag 13 februari herhaald in de befaamde Noon Series van Rockefeller University (NYC).

woensdag 11 - woensdag 25 februari

Precies 50 jaar na de eerste tournee van het KCO naar Amerika vertrok het Orkest voor een veertiendaagse tournee naar de Verenigde Staten. Bracht de tournee in 1954 het Orkest naar 42 steden en gaf

het 44 concerten, thans bezocht het KCO slechts 7 steden (Philadelphia, New York, San Diego, Palm Desert, Santa Barbara, Costa Mesa, San Francisco) en gaf het in totaal 9 concerten. Deze tournee werd geleid door Herbert Blomstedt die een graag geziene gast bij het KCO is en het Orkest - zowel in binnen- als buitenland met groot succes gedirigeerd had. Dat deze concertreis echter zo'n groot succes zou worden hadden weinigen kunnen bevroeden. Een uiterst gemotiveerd Orkest en een vakkundig en sympathiek dirigent zorgde voor volle zalen, een welhaast euforisch publiek en fantastische recensies. 17 Herbert Blomstedt

en Alexander Kerr, concertmeester

Music Review

Here was one of the world's great music-making machines playing works that deserve its virtuosity and sheer warmth of tone; it would have been pure churlishness to pass it by for lack of novelty.

New York Times, 18 februari 2004

He's a hit in a pinch

What was perhaps most surprising about Blomstedt's performances was how well this Swedish American conductor brought out the Concertgebouw's inherent Dutch characteristics. In the Mozart, which he conducted without using baton or podium, the way specialists in early music do, Blomstedt paid heed to the fact that Amsterdam is the capital of original-instrument period practice. With clean, nearly vibrato-less string tone, crisply smart brass and spring-waterfresh winds, the 'Jupiter' sparkled.

Los Angeles Times, 23 februari 2004

vrijdag 27 februari

De traditionele persbijeenkomst over het nieuwe seizoen had dit jaar een tweeledig karakter. Tijdens deze bijeenkomst, die dit jaar op vrijdag 27 februari plaatsvond, maakte de directie van het KCO aan de pers bekend hoe het afscheid van Riccardo Chailly zou worden vormgegeven. Daarnaast presenteerde het KCO de plannen voor het nieuwe seizoen met Mariss Jansons. Mariss Jansons kon wegens verblijf in Pittsburgh hier overigens niet zelf bij aanwezig zijn, maar uitte via een video-boodschap zijn beste voornemens voor de toekomstige samenwerking met het KCO. 18

Liber Amicorum

In de zestien jaar van zijn chef-dirigentschap heeft Riccardo Chailly op diverse wijzen een hechte band opgebouwd met het Nederlandse publiek. Derhalve is aan de abonneementhouders, Vrienden en relaties van het orkest de gelegenheid geboden hun waardering voor Riccardo Chailly op papier vast te leggen. Al deze wensen worden gebundeld en op 11 juni, tijdens het officiële afscheid, aangeboden. 19

donderdag 4 maart

Op donderdag 4 maart werd Bernard Haitink 75 jaar. De week daarna was hij bij het Orkest te gast en werd tijdens de eerste repetitie op 9 maart met alle orkest- en stafleden in de Spiegelzaal koffie gedronken en een feestelijke taart aangesneden. Later werd in privé-kring zijn verjaardag herdacht met onder andere het optreden van een aantal musici uit 'zijn' Orkest. 20

vrijdag 5 maart

Op vrijdag 5 maart overleed tubaïst Donald Blakeslee. Ondanks dat we wisten dat hij ernstig ziek was en de hoop op herstel uitgesloten was, kwam dit bericht toch onverwacht. Hij was sinds september 1964 aan het orkest verbonden, zou in september zijn veertigjarig jubileum vieren en was van plan in 2005 van zijn pensioen te gaan genieten. Hij heeft gedurende welhaast die hele periode op bijna alle fronten in verschillende functies het orkest gediend. Aan het begin van de repetitie op maandag 7 maart werd bij Donalds overlijden stilgestaan.

Haitink en KCO groots in Sjostakovitsj

Dirigent en orkest gaven het drama weer met een voortdurende intensiteit en een volle klank, waarbij ze zich vooral richtten op de grote lijn van de muziek, niet op de details. Hier werd iets groots verricht.

Haagsche Courant, 11 maart 2004

donderdag 11 maart

Vijf orkestleden hebben de afgelopen twee jaar hun 25-jarig jubileum gevierd. Hun namen werden op de Erezuil van de Vereniging Vrienden (tegenover de ingang van de Spiegelzaal) in het marmer gehakt:

die op 11 maart na een abonnementsconcert o.l.v. Bernard Haitink officieel onthuld werd. 21 Mr C. Mout, vice-voorzitter Vereniging Vrienden, Willem van der Vuurst, Paul Peter Spiering, Jan Spronk, Jan Wolfs, Gert-Jan Leuverink

zaterdag 13 maart

Op deze dag vond de finale plaats van de jaarlijkse Vriendenkrans. Deze activiteit wordt door de Vereniging Vrienden van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest sinds 1949 jaarlijks georganiseerd. Doel van dit concours, voor jonge mensen die studeren aan Nederlandse conservatoria, is hen aan te moedigen om hun talenten op de weg naar de podia op de juiste manier in te zetten. Doorgaans nemen ongeveer 80 jeugdige musici aan dit concours deel. Meestal worden er twee vriendenkransen en enkele studiebeurzen uitgereikt. Tot de winnaars van dit jaar behoorde de zeer talentvolle altsaxofonist Ties Mellema die regel-

matig bij het KCO remplaceert. Namens het KCO maakten Gregor Horsch, Paul Verhey en Joel Ethan Fried deel uit van de jury die onder leiding stond van Ruud van der Meer. Sjoerd van den Berg was voorzitter van de Persjury waar Peter van der Lint (Trouw), Bela Luttmer (Telegraaf), Kasper Jansen (NRC) en Hans Visser (Noordhollands Dagblad) in participeerden.

maandag 15 - zondag 21 maart

Voor het eerst sinds zijn vertrek als chef-dirigent in 1988 heeft Haitink een Europese tournee met het Koninklijk Concertgebouworkest gemaakt. De afgelopen jaren maakte het orkest wel een aantal malen een eendagsreis met Haitink naar Brussel, Londen en Wuppertal. De laatste langere tournee met Bernard Haitink was alweer bijna twintig jaar geleden: in september 1985 ging het orkest met hem naar Noord- en Zuid-Amerika.

In Wenen en Londen vonden zijn concerten plaats in een speciaal voor hem georganiseerde serie met zijn andere meest geliefde orkesten; De Wiener en de Berliner Philharmoniker, de Staatskapelle Dresden en het Londen Philharmonic Orchestra. Uit de reacties van het publiek en de pers bleek hoezeer men het KCO en Haitink nog steeds als een ideale combinatie ziet.

22 Bernard Haitink werd in Wenen benoemd tot Ehrenmitglied der Brucknergesellschaft.

Bruckners Neunte im kostbaren Klanggewand

Und wer das Concertgebouw-Orchester Amsterdam mit Bernard Haitink im Gasteig hörte, der begriff die doppelte Liebe. Von güldener Erlesenheit der Klang, fein abgeschmeckt die Balance zwischen Bläsern und Streichern, geschmackvoll, nie überreizt die Dezibel-Entladungen: Bruckners Neunte in ein einzigartiges, kostbares Gewand gehüllt.

Tages Zeitung (München), 19 maart 2004

maandag 22 maart

In de Kleine Zaal van het Concertgebouw trad in het kader van De Salon een Strijkersensemble van het KCO bestaande uit acht jonge leden van het orkest. Dit ensemble maakte onlangs hun debuut in New York en oogste ook nu veel succes bij een volstrekt nieuwe doelgroep voor de fondsenwerving van het KCO, de jonge professionals. 23

donderdag 25 maart

Aan het eerste deel van de Anthology of the Royal Concertgebouw Orchestra is op 25 maart de Belgische Caecilia Prijs toegekend, in de categorie Historische uitgaven van uitzonderlijk belang. De prijs werd toegekend door het Comité van de Vereniging van de Belgische Muzikers aan de beste klassieke muziek cd-opnamen die in 2003 zijn uitgebracht.

donderdag 25 maart

Op donderdag 25 maart hebben Johan van Iersel en Jaap van der Vliet in het programma *Vara Laat* om 23.10 uur gesproken over de salariëring van orkestleden en de verhouding tussen de strijkers en de blazers. Dit naar aanleiding van het feit dat de strijkers van het Beethovenorkest uit Bonn een rechtszaak hebben aangespannen tegen hun eigen orkest omdat ze meer zouden moeten verdienen dan de niet-strijkers. Natuurlijk is er geen adequate oplossing gevonden, maar het was positief dat een dergelijk onderwerp voor een groot publiek op deze manier bespreekbaar werd gemaakt. 24

Derde symfonie van Mahler

Deze maand verscheen de langverwachte opname van Mahlers *Derde symfonie* met Riccardo Chailly (Decca 475 514-2). Vorig seizoen is de symfonie meermalen uitgevoerd en in juni 2003 werden de opnamen door Decca gemaakt met mezzosopraan Petra Lang, het Praags Filharmonisch Koor en het Omroep Jongenskoor. De symfonie is gekoppeld aan Mahlers arrangement van delen uit Bachs *Tweede* en *Derde suite*. Deze dubbel-cd is de een na de laatste in Chailly's Mahler-cyclus bij het KCO.

Dirigenten en publiek gezocht

Bijna een kwart van het repertoire is nieuw voor het orkest, er worden zes Nederlandse premières verwacht en daarnaast vier wereldpremières (opdrachtwerken). Het Concertgebouworkest lijkt warempel een van de meest vooruitstrevende orkesten van Nederland te worden.

Telegraaf, 9 april 2004

donderdag 15 april

De Volkskrant vermeldde op de voorpagina dat de *Zesde symfonie* van Mahler al 84 jaar verkeerd gespeeld wordt. Het KCO voert de delen II en III al sinds 1920 uit in de verkeerde volgorde, gebaseerd op een telegram dat Gustav Mahlers weduwe Alma Mahler hierover verstuurd zou hebben. Het telegram blijkt onvindbaar, het KCO laat de keuze van de volgorde overigens altijd over aan de dirigent.

vrijdag 16 en zaterdag 17 april

Het KCO gaf de componist Aulis Sallinen in 2000 een opdracht tot het maken van een symfonisch werk. Hij behoort tot de wat oudere Finse componistengarde en is in Nederland niet erg bekend, hoewel hij uitstekend voor orkest kan schrijven. De opdracht leidde tot zijn *Achtste symfonie* die op 16 april in wereldpremière ging. Aulis Sallinen was zelf aanwezig bij de repetities en de concerten en gaf in de Koorzaal de nodige uitleg.

vrijdag 16 t/m vrijdag 23 april

Twee dirigenten maakten hun debuut. De eerste was Paavo Järvi - inderdaad een van de dirigerende zonen van Neeme Järvi - met onder meer Nielsens *Vijfde symfonie*. Hij is momenteel chef bij het Cincinnati Symphony Orchestra. De ander was Daniele Gatti, de opvolger van Chailly bij

het Teatro Comunale in Bologna en music director van het Royal Philharmonic Orchestra. Hij is een van de grote talenten van de jongere Italiaanse dirigentengeneratie.

Laat dirigent Daniele Gatti maar terugkomen

Voorals in de ijle segmenten van dat laatste onderdeel bereikte hij een spanning die om te snijden was, maar hield tegelijkertijd de imposante getijdenbewegingen goed in de hand. Laat Gatti dus maar terugkomen.

Volkskrant, 23 april 2004

dinsdag 27 april

Een lang gekoesterde wens ging in vervulling. Binnen de kring van gepensioneerde orkestleden en hun partners (ongeveer 80 personen) leefde de wens vaker onderling contact te hebben en gemeenschappelijke activiteiten te ondernemen. Daartoe werd - met steun van het Concertgebouworkest zelf - de Vereniging Gepensioneerden Koninklijk Concertgebouworkest opgericht. 25

Kunstenplanprocedure

De Amsterdamse Kunstraad heeft in haar pre-advies een bezuiniging van € 500.000 op het budget van het KCO voorgesteld. De commissie geeft hierbij aan dat er 'geen enkele inhoudelijke redenen' voor deze maatregel is, anders dan de opgelegde verplichting om bezuinigingen door te voeren. Het jaarbudget van de commissie bedroeg € 6,5 miljoen, te verminderen met een bezuiniging van 5%. Resteert € 6 miljoen. Van dat oude budget nam het KCO € 6 miljoen in beslag. De commissie legde het KCO een korting op om de andere partijen binnen het muziekbudget nog te kunnen handhaven. Op 19 april is het advies van de

Raad voor Cultuur verschenen. Voor de orkestensector heeft de Raad geadviseerd de kaasschaafmethode te hanteren om aan de gewenste bezuinigingen op de cultuurbegroting te komen. Ten aanzien van het KCO is geadviseerd het Rijkssubsidie structureel met € 167.000 te verlagen (4,3 %).

Herinneringen aan Leonard Bernstein

De AVRO had op zijn website www.avroklassiek.nl een item over dirigent/componist Leonard Bernstein geplaatst. In een interview werd aan Paul Peter Spiering, Ferdinand Hügel, Fred Pot en Frits Schutter gevraagd naar hun herinneringen aan Bernstein, die grote successen beleefde met ons orkest.

zondag 9 mei

Het Entrée-concert op 9 mei bleek weer een bijzondere gebeurtenis! Voor het eerst werd het concert twee keer na elkaar gespeeld, mede gefinancierd door de ING. Het programma was in nauwe samenwerking met Entrée tot stand gekomen en uitgedacht door Joris Nassenstein. Miranda van Kralingen speelde met verve de heks Baba Jaga en een jongetje van de balletacademie speelde een (stille) rol. Rode draad was de vuurvogel die aan het slot ook daadwerkelijk verscheen. Staatssecretaris Medy van der Laan was eveneens met haar gezin hierbij aanwezig. Met veel vreugde valt te constateren dat rond die datum de Vereniging Entrée de drieduizend-ledengrens passeerde. Een felicitatie waard.

Ed Spanjaard is geboren in Rusland. Nederlandse dirigent is in Concertgebouw briljante vervanger van zieke Joeri Temirkanov.

De solist in het Eerste vioolconcert van Prokofjev, in dit geval de briljante Vadim Repin, wordt hierin geacht de ene duizelingwekkende perspectiefwisseling na de andere het hoofd te bieden, terwijl het orkest hem even spits, aalvlug en alert op zijn grillige escapades dient te volgen. Onder leiding van Spanjaard werd het een adembenemend schaduwspel van een violist en een orkest in grootse vorm. *Parool, 14 mei 2004*

zondag 23 mei

Traditioneel vindt om de twee jaar het personeelsfeest plaats waarbij de jubilarissen in het zonnetje worden gezet. Het feest vond plaats op de salonboot Prins van Oranje die het gezelschap over het IJsselmeer naar de haven van Huizen bracht. Ruim tweehondervijftig orkest- en stafleden en hun partners gaven acte de présence. *26 Feestcommissie: v.l.n.r. Sjoerd van den Berg, Kirsti Goedhart, Kees Olthuis, Marian van den Beuken, Jeroen Woudstra, Ivan Meylemans.*

donderdag 3 t/m zondag 27 juni

In juni verzorgde het KCO in samenwerking met de Nederlandse Opera negen uitvoeringen van de opera *Don Carlo* van Giuseppe Verdi in het Muziektheater te Amsterdam, onder leiding van chef-dirigent Riccardo Chailly. Regisseur was Willy Decker, en de instudering van het koor was in handen van Winfried Maczewski. Met de uitermate succesvolle uitvoeringen van *Don Carlo* nam Riccardo Chailly afscheid van het Koninklijk Concertgebouworkest, maar ook van de Nederlandse Opera. 27

Chailly begint afscheid met overweldigende Don Carlo; Vertrekkende dirigent zorgt voor opera-evenement van het jaar en muzikale gebeurtenis van het seizoen

Don Carlo, de grootse Verdi-voorstelling waarmee Riccardo Chailly deze maand afscheid neemt van het Amsterdamse Muziektheater, is met zijn enorme allure niet alleen het opera-evenement van het jaar, maar ook de muzikale gebeurtenis van dit seizoen. Samen met het zeer gedreven Koninklijk Concertgebouworkest en een voortreffelijke vocale cast, zorgen dirigent Riccardo Chailly en regisseur Willy Decker voor een fenomenaal sterke en monumentale *Don Carlo*. *NRC-Handelsblad 4 juni 2004*

vrijdag 4 juni

De Edison is de oudste muziekprijs in Nederland en wordt al sinds 1960 uitgereikt. De prestigieuze prijs gaat naar een album van bijzondere kwaliteit, zulks ter beoordeling van een onafhankelijke vakjury. Edisons worden uitgereikt in het klassieke, jazz- en popgenre. De prijs, bestaande uit een bronzen beeldje van beeldhouwer Pieter d'Hont, is vergelijkbaar met bijvoorbeeld de Grammy Award, de Duitse Echo Award en de Franse Victoire. Op vrijdag 4 juni vond in het Concertgebouw het Edison Gala

plaats, waar de winnaars bekend gemaakt werden. Het Gala werd live uitgezonden door AVRO Klassiek en NPS. Het KCO heeft maar liefst tweemaal een Edison Classical Music Award 2004 in ontvangst mogen nemen. Een voor de cd *Rossini-Stabat Mater* met Chailly en het Groot Omroepkoor, en een voor de *Anthology of the Royal Concertgebouw Orchestra*, deel 1. De directie van het KCO en Riccardo Chailly waren hierbij aanwezig.

woensdag 9 juni

Op verzoek van Frank Scheffer van Allegri Film werd, in overleg met de AVRO, besloten een documentaire samen te stellen naar aanleiding van het vertrek van Chailly. Deze documentaire bestaat voor een groot deel uit interviews met Riccardo Chailly en enkele orkestleden. Allegri Film maakte reeds eerder twee succesvolle documentaires over het KCO: een rondom Chailly genaamd *Attrazione d'amore* en de tweede getiteld

Conducting Mahler. Deze nieuwe documentaire is op woensdag 9 juni in première gaan in Filmmuseum Cinerama. Alle drie de documentaires zijn in juni op televisie uitgezonden door de AVRO.

vrijdag 11 juni

De officiële afscheidsbijeenkomst van Riccardo Chailly vond plaats op vrijdag 11 juni om 11.00 uur in het Concertgebouw. De intendant van de Salzburger Festspiele, prof. dr. Peter Ruzicka, was een van de gastsprekers. De voorzitter van de Vereniging Vrienden van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest, de heer drs. G.J. Cerfontaine, bood het Liber Amicorum aan. Burgemeester Cohen overhandigde Riccardo Chailly de Zilveren Erepennin van de stad Amsterdam. Hiermee sprak hij grote waardering uit voor Riccardo Chailly en het KCO die tot de top-ambassadeurs van de hoofdstad behoren. 28

vrijdag 11 juni

Tijdens zijn laatste concert als chef-dirigent, op vrijdag 11 juni, heeft Chailly Mahlers *Negende symfonie* uitgevoerd. De aanwezigheid van H.M. de Koningin vormde de kroon op dit afscheid. Onder de 2000 bezoekers bevonden zich veel relaties uit de politiek, de wetenschap en het culturele veld die in de loop van de zestien jaar Chailly's pad kruisten. 29 Dit concert werd live door de AVRO-televisie uitgezonden met maar liefst 280.000 kijkers, en vertoond op een videoscherm op het Museumplein, waar ruim 2000 mensen gebruik maakten van deze unieke mogelijkheid. Dit openluchtevenement vond plaats op uitdrukkelijk verzoek van Riccardo Chailly, die iedere muzikliefhebber de kans wilde bieden iets van zijn afscheid mee te maken. Sponsor Sara Lee/DE bood het publiek een gratis kopje koffie aan.

Chailly trakteert duizenden mensen op historisch afscheid

Alles wat zestien jaar chefschap heeft opgeleverd leek zich hier samen te ballen. Een orkestklank van een soms bijna onwezenlijke schittering, opgediend door een uit en te na getraind corpus; een muzikale visie zoals die alleen kon ontstaan door Mahler te betrekken op de eeuw waarin zijn *Negende* thuishoort (de twintigste); het vermogen van chef en orkest om elkaars bedoelingen en mogelijkheden tot in de vezels te doorzien. Chailly weet hoe hij met het Concertgebouworkest ijs kan laten branden en lava kan laten stollen. Gesteund door zijn aloude obsessie voor technische perfectie, etaleerde hij bij zijn historische afscheid ook weer hoezeer hij in staat is schoonheid op te sporen in de schrilste dissonant, en gratie te leggen in ritmische spasmen en tuimelingen. *Volkskrant, 14 juni 2004*

maandag 14 t/m vrijdag 18 juni

Ter voltooiing van de Mahlercyclus van het KCO onder leiding van chef-dirigent Riccardo Chailly werden deze week door Decca opnamen gemaakt van de *Negende symfonie* van Mahler. Een ander historisch feit was dat hiermee een periode van ruim 58 jaar werd afgesloten van samenwerking tussen het Concertgebouworkest en Decca (voorheen Phonogram).

woensdag 16 juni

Na het succesvolle proefproject van vorig seizoen werd de eerste officiële leergang van de KCO-Academie afgesloten. Justyna Briefjes (viool) en Saskia Plagge (cello), die les kregen van respectievelijk Angela Davis en Saskia van Bergen-Boon, ronden hun studie met succes af. Op woensdag 16 juni vond de feestelijke uitreiking van de certificaten plaats. Deze Academie wordt financieel mogelijk gemaakt dankzij een aantal particulieren die hiermee hun sympathie en betrokkenheid met het KCO tot uiting willen brengen.

zaterdag 19, zondag 20 en dinsdag 22 juni

In samenwerking met De Nederlandse Opera en het Holland Festival was op zaterdag 19 en dinsdag 22 juni het Oosterpark live verbonden met het Muziektheater. Op een groot scherm werd de uitvoering van Verdi's *Don Carlo* door het KCO onder leiding van chef-dirigent Riccardo Chailly vertoond. Op maandag 21 juni kon het publiek een vertoning zien van onder andere Puccini's *Gianni Schicchi*. Ondanks het matige weer en de concurrentie van het Europees Kampioenschap voetbal in Portugal woonden duizenden bezoekers deze avonden bij. De toegang was alle avonden gratis. 30

donderdag 24 juni

Op donderdag 24 juni om 21.30 uur verzorgde het Koninklijk Concertgebouworkest onder leiding van Barry Wordsworth het jaarlijkse Openluchtconcert dat plaats zou vinden op het Museumplein, maar wegens slechte weersomstandigheden verplaatst werd naar het Concertgebouw. Het was de vierde keer dat de AVRO in samenwerking met het KCO dit gratis toegankelijke concert organiseerde. Speciale gast was de uiterst virtuoze Russische trompettist Sergei Nakariakov. De sfeer van de locatie en de mooie klassieke muziek bezorgden de duizenden bezoekers een bijzondere avond. Op het programma stonden werken van Dvořák (*Carnaval*), Aroetjoenian (*Trompetconcert*) en Ravel (*Bolero*). Speciaal voor dit concert componeerde Kees Olthuis, die tevens fagottist van het KCO is, *Scherzo*, dat een succesvolle wereldpremière beleefde. De AVRO zond het concert rechtstreeks uit. 31

DVD Puccini Trittico

Tijdens de Kerstmatinees van 1998, 1999 en 2000 werden achtereenvolgens Puccini's *Il tabarro*, *Suor Angelica* en *Gianni Schicchi* uitgevoerd. Dit operadrieluik, *Il trittico* genaamd, was een uitermate succesvolle gebeurtenis, een unieke drie-eenheid: Chailly, het KCO en Puccini. De AVRO-Televisie heeft deze concerten rechtsreeks uitgezonden. Dankzij de zeer bereidwillige medewerking van alle participanten kon hiervan een fantastische dvd worden samengesteld. Het is eerste dvd van het KCO in eigen exploitatie.

Unieke CD Chailly box

Samen met Radio Nederland Wereld Omroep en MuziekGroep Nederland werd een cd-box samengesteld bestaande uit dertien cd's en een

dvd. In overleg met Riccardo Chailly is door Daniël Esser, cellist bij het KCO en Lodewijk Collette, producer bij de Wereldomroep, een prachtig overzicht gemaakt van hoogtepunten uit zijn zestienjarig chef-dirigentschap. De dertien cd's bevatten onder meer live uitvoeringen van Bruckner, Maderna, Rihm en Stravinsky. Op de dvd kwamen uitvoeringen van Stravinsky's *Sacre du printemps*, *Petroesjka* en *Oedipus Rex* uit de AVRO Kerstmatinees. Deze cd-box verscheen op 11 juni.

Cd-rom met alle programma's 1988 - 2004

Op de afscheidsbijeenkomst van Chailly is hem een cd-rom aangeboden waarin het complete overzicht van alle programmagegevens van zijn periode bij het KCO in een overzichtelijke database is ondergebracht.

Tijdens de uitreiking van de Edison Awards.

v.l.n.r. Kees van Weyen, voorzitter Edison Stichting, Lodewijk Collette en Daniel Esse

In het Thema-deel
van deze jaarkroniek
duiken wij in de
opnamegeschiedenis
van het Koninklijk
Concertgebouworkest.

van wasrol tot internet

Schellak, analoog,
lp, glasplaat,
cd en www...
kortom, over het
klinkende verleden en
de digitale toekomst.

Anthology of the Royal Concertgebouw Orchestra

54

Klinkende historie

Radio- en televisieopnamen vormen een historische goudmijn voor het Koninklijk Concertgebouworkest. Het immens aantal concertregistraties dat tussen 1935 en het jaar 2000 in de Grote Zaal heeft plaatsgevonden, vormt de basis voor de omvangrijkste discografische geschiedschrijving van het orkest: *The Anthology of the Royal Concertgebouw Orchestra*. KCO-celst Daniël Esser en Lodewijk Collette creëerden deze klankgeworden historiografie van het KCO. Een gesprek met Lodewijk Collette over glasplaten, verrassingen en integriteit.

Aanleiding

“Nadat de zogenoemde Haitink-box, de Van Beinum-box en de Mengelberg-box waren uitgebracht en de Chailly-box in voorbereiding verkeerde, was het werk van vier chef-dirigenten van het Koninklijk Concertgebouworkest uitstekend gedocumenteerd. Alleen van de negentiende-eeuwer Willem Kes bestond geen opnamemateriaal. Dat smaakte naar meer. Waarbij Daniël Esser en mij vooral voor ogen stond, in een volgende cd-serie het orkest als ensemble in het brandpunt te zetten. Zoiets kan echter niet alleen door middel van opnamen onder leiding van de chef-dirigenten. Toen ontstond het plan een reeks te maken van het KCO onder leiding van de grote gast-dirigenten. Allereerst zijn wij gaan inventariseren voor welke gast-dirigenten we moesten kiezen. Kijk, er waren hele grote gast-dirigenten, er waren minder grote, ook een paar die bijna nooit geweest zijn maar ook belangrijk waren, kortom een lastige categorisering. Uiteindelijk kwamen we tot de volgende gedachte: laten we de concerten met gast-dirigenten waar de radio bij was, in zes decennia verdelen; dus in het licht van de ontwikkeling van het orkest en niet gekoppeld aan de chef-dirigenten.”

“Voor de periode 1935-1950 hebben we dat criterium heel streng gehanteerd, maar daarna kwamen wij tot de conclusie, dat er in zo'n periode ook best een opname met een chef-dirigent mag zitten. Daarom zit er in de Anthology-box over de jaren vijftig betrekkelijk veel Van Beinum. Ook omdat we daar onverwacht stuitten op een registratie van de *Derde Mahler*; want toen we de Van Beinum-box maakten, stond die opname niet tot onze beschikking. Dus van een oorspronkelijk strikte scheiding tussen chef- en gast-dirigenten, zijn we overgegaan naar een chronologie in zes blokken van tien jaar. Zij het dat de eerste box vijftien jaar omvat, maar ja, daar viel de oorlog in. In de box van de jaren zestig, die in het najaar van 2004 uitkomt, zullen vanzelfsprekend gast-dirigenten als Maderna, Boulez,

Bour en de jonge Giulini aan het woord komen. Maar besef wel, Haitink is bij de radio met zo'n 900 indexnummers gecatalogiseerd, dus onvermijdelijk dat ook hij in de box van de jaren zestig en zeventig weer om de hoek komt kijken. Op deze wijze hoor je alle grootheden langsmarcheren."

Criteria

"De criteria ontstonden door eigen overwegingen, maar ook door wat ons ter beschikking stond. Er is namelijk al eens een selectie gemaakt. Vanuit Hilversum is vroeger niet altijd uitgerukt naar het Concertgebouw, dus we zaten al met de keuze van de programmamakers uit die tijd. Vandaar dat er uit de periode Klemperer een enorm aanbod van Beethoven-symfonieën bestaat. Van elke symfonie onder hem bestaan wel drie versies.

◆ Hoe doe je zo iets. Je drukt op de knop voor - bijvoorbeeld - de jaren vijftig en krijgt dan het totale aanbod van die periode uit de omroeparchieven. Al die werken hebben per compositie een indexnummer. Uit die vroege jaren vijftig vindt je zo'n dertig à veertig registernummers per jaar. Ook zijn er indertijd dingen gewist. Dat gebeurt nu niet meer en bovendien is de opnamefrequentie in de loop der jaren hoger geworden.

◆ Recapitulerend, het criterium luidde eerst 'wat is er aan opnamen' en vervolgens 'wat selecteer je'. Wel hebben we bewust gekozen alle Mahlers, alle Bruckners, alle Beethovens, alle Brahmsen en alle Tsjaikovsky's te laten langskomen. Dus wie de hele Anthology aanschafft, heeft een keur aan groot symfonisch repertoire onder de chef- en gast-dirigenten. ◆ Dan is er ook repertoire dat niet integraal hoeft te worden opgenomen, en verder is er nog het criterium solisten. Ik weet niet of het iemand wel eens is opgevallen, maar vooral in de programma's van Bernard Haitink vind je veel solisten. Tenslotte was er nog het criterium klankkwaliteit, maar dat hebben wij met opzet achteraan geplaatst. Inhoud gaat voor. Zo bestaat

er een prachtige uitvoering van de *Zesde* Mahler onder leiding van Haitink uit 1968, maar op het linker kanaal klinkt twee keer zoveel galm als op het rechter. Maar omdat die uitvoering zo geweldig was, zit die er toch in."

Problemen

"Bij de hele oude registraties, die uit de eerste vijftien jaar (1935-1950), stuitte we op een opname van het *Vioolconcert* van Reger. Nu werden in die tijd geluidsopnamen rechtstreeks op glasplaten gesneden en van die glasplaten ontbraken er een paar. Gelukkig overlaptten de overige elkaar enigszins, zodat ik de zaak weer aan elkaar heb kunnen naaien zonder dat je het hoort. Een ander dilemma was, dat wij de plicht hadden en hebben de integriteit van de orkestmusici te respecteren. Stel dat er in een opname een hinderlijk opvallende hoornkicks zit; die moet je eruit halen. Geen musicus wil na al die jaren nog aan zo'n gebeurtenis herinnerd worden. Kijk, tegenwoordig neem je drie concerten op en dan heb je altijd wel voldoende materiaal voor een goed eindresultaat, maar in die tijd werd er slechts één avond opgenomen, dus wat fout ging kon niet worden verbeterd. Bovendien is de musici er toen niet bij verteld, dat er twintig jaar later een plaat van die radio-opname zou worden gemaakt."

55

Verrassingen

"De inmiddels algemeen bekende verrassing was het incident tijdens het concert van 5 oktober 1939 met Mahlers *Lied von der Erde* onder leiding van Carl Schuricht. Daarin hoor je een concertbezoekster hardop 'Deutschland über alles, Herr Schuricht' roepen. Een andere vondst bij het doorspitten van het archief was een film van Beethovens *Eroica* onder Van Beinum, gemaakt tijdens het bevrijdingsconcert van 1957 dat integraal door de tv is geregistreerd. Daarvan is een dvd gemaakt

waar de Van Beinum-liefhebbers dolblij mee zijn. ♦ In andere landen is men ook op de hoogte van onze activiteiten, waardoor ook van buiten Nederland soms onverwacht mooie dingen worden aangeboden. Zo kregen wij van de Bayerische Rundfunk een telefoontje, dat ze uit 1957 een *Mitschnitt* hadden liggen van de Holland Festival-uitvoering van de *Derde symfonie* van Mahler met Van Beinum. Dat bleek een zeer goed geconserveerde bandopname te zijn, die van de rechtstreekse uitzending was getaped. Er bleek in Zwitserland een particuliere opname te bestaan van Lipatti met Bach in een Busoni-bewerking. Krijg je zomaar een opname van Lipatti in handen! ♦ Dan was er in de late jaren vijftig een meneer Delsing. Die had een goede bandrecorder, waarschijnlijk een Revox, waarmee hij een duizendtal zondagmiddagconcerten heeft opgenomen. Daarin zit onder andere Rosbaud in met de *Schönbergvariaties* opus 31 en Dorati met *De wonderbaarlijke mandarijn*. Je moet niet vergeten, het was vroeger niet zo dat elk concert dat werd uitgezonden ook werd opgenomen. Radio in die tijd was uitzenden. Rundfunk! Dat was het mooie van radio. Tegenwoordig ga je naar de concertzaal met een soort veredeld bandapparaat, je neemt het op en je ziet later wel wanneer je het uitzendt.”

Ondersteuning

“Het Anthology-initiatief wordt reeds van het begin af gesteund door Radio Nederland Wereldroep en de Muziek Groep Nederland. Belangrijkste partners daarbij waren natuurlijk het Concertgebouworkest en de verzamelde Nederlandse omroepen, want de Wereldroep heeft van zichzelf slechts een bescheiden fonothek. Het orkest reageerde in het begin een beetje terughoudend, maar is inmiddels volledig teamgenoot in het project. Het orkest krijgt er weliswaar niet anders voor

terug dan een aantal boxen, maar men erkent toch de geweldige waarde van de free publicity die zo'n Anthology genereert. Dat heeft tot gevolg gehad dat het Concertgebouworkest deze serie zelf wil afmaken en de delen drie tot en met zes op het eigen label RCO-live gaat uitbrengen.”

Tenslotte

“Vroeger, zo heb ik het gevoel, werden radiomensen in de concertzaal soms een beetje als lastige bromvliegen gezien, maar sinds kort bestaat er bij musici en orkesten meer begrip voor het propagandistische nut van geluid- en beeldregistraties. Dat heeft natuurlijk te maken met het feit, dat cd-opnamen economisch gezien een veel kleinere rol zijn gaan spelen. Een voorbeeld. Bij het samenstellen van de Van Beinum-box zouden we naar Los Angeles vliegen, om opnamen te beluisteren uit de tijd dat Van Beinum daar dirigent was. Het leek ons een aardige toevoeging aan zijn legacy. De avond voor vertrek kregen we echter het bericht, dat het gebruik van die banden duizend dollar per minuut zou gaan kosten. Kijk, dat gaat niemand betalen dus het gevolg is dat die opnamen door niemand kunnen worden beluisterd.” *Niels Le Large*

RN Music, de muzieksectie van de Wereldroep, heeft op 25 maart de Belgische Caecilia Prijs voor het eerste deel van de zesdelige cd-serie *Anthology of the Royal Concertgebouw Orchestra* in ontvangst genomen. De prijs werd toegekend door het Comité van de Vereniging van de Belgische Muzikpers aan de beste klassieke muziek cd-opnamen die in 2003 zijn uitgebracht. De prijs werd uitgereikt in de categorie *Historische uitgaven van uitzonderlijk belang*. Daarnaast won de *Anthology, Volume I* ook de *klassieke Edison 2004*, die op 4 juni werd uitgereikt.

'Het Concertgebouw Orkest bij U in huis!

Luister in de rust van Uw eigen huiskamer naar de onvolprezen vertolkingen van het Concertgebouw Orkest.

De ideale weergave van de Philips Minigroove platen zal voor U een muzikale openbaring zijn.'

Deze wervende tekst plaatste Philips Grammofoonplaten op de binnenflap van een promotiefotoboekje over het orkest getiteld Het Concertgebouw Orkest in Beeld. Het werd gemaakt in opdracht van Broekmans & Van Poppel, muziekuutgeverij te Amsterdam. Nergens wordt een uitgeefdatum genoemd. Uit de inleiding van orkestlid Louis Metz (altviolist) valt af te leiden dat de publicatie niet eerder dan 1955 valt te dateren. ♦ Hoofdbestanddeel ervan vormen vijftien losse foto's, formaat 18 x 13. Op één na zijn alle foto's gemaakt op het podium, één met het hele orkest, terwijl de overige de diverse groepen tonen, van eerste violen tot en met de slagwerkgroep. Alleen de fagotgroep is gekiekt in een studio-ruimte. De dames en heren poseren in repetitiekledij. De namen van de musici staan op de achterkant; het bijgevoegde eenvoudige boekje geeft een complete lijst namen. Daaraan voorafgaand drie pagina's met de platen die het orkest maakte onder leiding van verscheidene dirigenten, de meeste onder leiding van Eduard van Beinum. ♦ Alhoewel Philips in de uitgave adverteerde, bleken de meeste opnamen verschenen bij Decca. Die maatschappij fungeerde tussen 1946 en 1953 als vaste platenpartner van het orkest. In het laatstgenoemde jaar wist Philips' Phonografische Industrie, opgericht in 1950, het orkest exclusief aan zich te verbinden, nadat vanaf 1951 al opnamen gemaakt waren. Het boekje van Broekmans zal, gelet die duidelijke verwijzing in de advertentie, mede door Philips zijn opgezet en gefinancierd als promotiemiddel.

Een goede kwarteeuw later verscheen er wederom een portret van het Concertgebouworkest, een brochure op A4 formaat. Profile of an orchestra, heette dit drukwerk dat door het ontwerp van de omslag opvallend oogt: op zilverkleurig muziekpapier (blauwe lijnen voor de notenbalken) verschijnt het profiel van een gezicht dat je onmiddellijk herkent als Haitinks profiel. De uitgave is zonder datum, maar bij de lijst van musici staat de aanduiding '1-12 – 1980'. Een inlegvelletje vermeldt het overlijden van Kirill Kondrasjin op 7 maart 1981. Interessant is de uitgever: Phonogram International b.v. Baarn, the Netherlands, de verkooparm van zowel Philips als Decca. ♦ Veel foto's die de geschiedenis van het orkest illustreren, portretten en biografieën van chef-dirigent Haitink en gastdirigenten als Kondrasjin en Davis vullen de pagina's, maar ook foto's plus bio's van alle groepsaanvoerders. Een vieraal opnamen toont orkestgroepen tijdens een grammofoonopname. Jammer genoeg werd het niet zo'n precieze portrettering als 25 jaar eerder, maar je kunt toch goed zien dat de personele bezetting vrijwel geheel gewijzigd is. Hier en daar vallen dezelfde personen aan te wijzen zoals (nu gepensioneerd) fagottist Brian Pollard.

In dit promotieboekje ging het uiteindelijk om de platen. De discografie was inmiddels vervijfvoudigd: de uitgave van Broekmans telde, omgerekend naar A4-formaat, nauwelijks anderhalve pagina; in de Phonogram publicatie waren het zes volle bladzijden.

◆ Oh, wat werd er in de rust van onze huiskamers geluisterd naar het Concertgebouworkest! Terwijl toch ook het aantal concerten per seizoen gestegen was en de zalen beter bezet waren dan ooit. ◆ Beide boekjes waren bedoeld voor promotie op de internationale markt; de Broekmans-uitgave bevatte vertalingen in Engels, Frans en Duits; de Phonogram-uitgave was louter in het Engels. Het Concertgebouworkest en zijn dirigenten vormden, ondanks het feit dat het orkest nog niet 'koninklijk' was, een puik visitekaartje voor de nationaal/internationale platenmaker te Baarn. En nu, anno 2004, weer 25 jaar later?

58 'Het orkest wordt een doe-het-zelver op cd-gebied', kopte het tijdschrift *Klassieke Zaken* (24-ste jaargang, nr 2, 2004) in een artikel over het koninklijke orkest dat nu zelf met zijn kroonjuwelen de boer op moet. De platenmaatschappijen (eigenlijk een ouderwets woord in het tijdperk van totaal anderssoortige geluids- en beeld dragers) reageren op de economische tegenslag door contracten met dirigenten en orkesten niet te verlengen of op te zeggen. Eigenlijk heeft het KCO nog gemazeld in de afgelopen jaren! Chef-dirigent Riccardo Chailly kon bij Decca toch maar mooi zijn Mahler-cyclus afronden toen de trend om orkesten en dirigenten buiten de deur te zetten (denk aan Bernard Haitink en zijn afgebroken Mahler-cyclus met de Berliner Philharmoniker) al enkele jaren gaande was. Maar met Chailly's vertrek verlaat ook de vaste opnamehengel het KCO-pand. Opvolger Mariss Jansons komt met lege handen binnen. ◆ *Klassieke Zaken* beschreef de netelige kwestie haarscherp: 'Jansons was, tot de bezuinigingsslag vele hooggeprezen dirigenten maatschappijloos maakte, verbonden aan EMI waar hij onder andere een schitterende *Symphonie fantastique* van Berlioz met het Koninklijk Concertgebouw registreerde (noot: dat was in juni 1991, en

het was de eerste opname van Jansons met het orkest – H.K.). De vele bezuinigingen troffen ook deze kleine reus uit Riga en dat betekent dat het KCO nu een chef-dirigent heeft zonder cd-contract. Universal wil uiteraard graag praten over een voortzetting van de relatie met het KCO, maar Jansons inlijven als exclusieve dirigent zit er in deze tijd niet meer in. ◆ De lezer die niet helemaal thuis is in platen/cd-land zal mogelijk gestruikeld zijn over het woord Universal. Zoals Philips Phonografische Industrie in de jaren zestig/zeventig evolueerde tot Phonogram (met meer labels onder zich), zo schoof die koepel – doordat moedermaatschappij Philips de platenbusiness verkocht aan een multinational – in de jaren negentig door naar een nog grotere koepel, Universal Classics waar Deutsche Grammophon, Decca, Philips en ECM onder schuilgaan.

Tja, als liefhebber, vriend, misschien zelfs idolaat fan van het Koninklijk Concertgebouworkest (wat heerlijk om die naam eens voluit te schrijven) zit je – na 25 jaar – te verlangen naar weer zo'n mooie publicatie met foto's van het orkest en zijn geweldige musici. Daar kunnen we naar fluiten, want orkesten en hun artiesten zijn geen visitekaartjes meer. En toch: welk een glamour stralen musici tegenwoordig niet uit op prenten ten behoeve van advertenties voor een bankbedrijf. Vergelijk die gemanipuleerde portretten in geheimzinnige luchtwerpingen gevat, of temidden van kunstzinnige landschappen, eens met die recht-toe-recht-aan kijken uit de jaren vijftig: degelijke orkestmannen en -vrouwen op een afgetrapt podium, achter houten lessenaars uit het jaar nul en gezeten op een soort keukenstoelen. ◆ Maar spelen dat ze konden! Daar hebben we die platen van, de 33-toeren vinylschijven in extended play (eepeetjes) en long play (elpees). Met bijvoorbeeld op eepee de suites van Bach, geleid door Eduard van Beinum. Iets minder

dan een halve eeuw later legde Riccardo Chailly, uitgerekend in het tijdperk der authenticiteit, met het KCO Bachs compositie vast in een arrangement van Gustav Mahler. In je huiskamer kun je beide anachronismen vergelijkend beluisteren, en stil van bewondering worden voor wat Van Beinum met Bach deed. ♦ Wat een fantastische geschiedenis valt er niet te destilleren uit het platenverhaal van het KCO.

Dat begon op schellak in mei 1926, met de ouverture *Tannhäuser* van Richard Wagner, onder leiding van Willem Mengelberg. De rijkdom van die historie werd al eens in boekvorm vastgelegd toen het KCO zijn honderdjarig bestaan vierde. Het was de toevoeging op de geschiedschrijving die gepubliceerd werd in twee delen als *Historie en kroniek van het Concertgebouw en het Concertgebouworkest*. De toevoeging heette *Discografie van het Concertgebouworkest*; een indrukwekkend staaltje van discografische archeologie door Jan van Bart.

Een waslijst aan uitgaven is er sinds die publicatie bijgekomen, vooral onder leiding van Riccardo Chailly. Decca, met wie de Italiaanse maestro sinds jaar en dag een kennelijk onverbrekkelijk smeedijzeren contract heeft, ging meteen driftig van start in april 1986 met opnamen van werken van César Franck, toen Chailly amper benoemd was als chef-dirigent, ingaande het seizoen 1988-1989. ♦ De nieuwe chef kwam met volle handen uit Berlijn. Hij was er bij het Rundfunk-Symphonie-Orchester Berlin, (na de eenwording van Berlijn ging het ensemble Deutsches Symphonie-Orchester Berlin heten), begonnen aan een Bruckner-cyclus met opnamen voor Decca; de *Symfonieën nr 0, 1, 3 en 7* waren al uitgebracht. Nog in 1988, het jaar van zijn aantreden te Amsterdam, in december, nam hij de *Vierde symfonie* op met zijn nieuwe orkest. Ook Mahler was in Berlijn op stapel gezet; hij had er de contro-

versiële *Tiende symfonie* in de *performing edition* van Deryck Cooke, vastgelegd. In oktober 1989 volgde bij het KCO de opname van de *Zesde symfonie*. ♦ Bekijk je de lijst van opnamen, dan zie je een merkwaardig gat: pas in de zomer van 1991 volgde er weer een vastlegging van een Bruckner, de *Vijfde symfonie*, in oktober gevolgd door de *Tweede*. Mahler, de *Zevende symfonie*, kwam pas weer voor de microfoons tot klinken gedurende april 1994. ♦ Tussen beide data speelde zich het tijdperk der beroerten af. Deels een gevolg van de kritische afwijzing in de pers van de manier waarop Chailly de laat-romantiek aanpakte, ritmischer geprofileerd en slanker van klank dan men kende uit de voorafgaande kwart eeuw onder Bernard Haitink. Een Italiaan die de midden-Europese klanktraditie om zeep hielp, zo luidde de teneur van sommige kritieken. Maar ook binnen het orkest schoten sidderingen van spanning vanwege de nieuwe bezem die stevig door de speelcultuur van het orkest ging. Maar zou niet iedere opvolger van Bernard Haitink met soortgelijke roerselen te maken hebben gekregen? ♦ Het mag een wonder heten dat Chailly stand hield en met Decca een nieuwe lijn opende van twintigste-eeuwse werken, een terrein waar de chef-dirigent geen tegenspraak op werd gegeven, in tegendeel: hij oogstte zelfs luide bijval. Met Berio, Schnittke, Zemlinsky, Hindemith, Sjostakovitsj (de *Eerste* en de *Tweede suite voor jazz-orkest*, waar uit de wals zelfs een internationale hit werd), Schönberg, Messiaen (een briljante *Turangalila-symfonie*), Prokofjev en Varèse, werd een tactisch magistrale omtrekkende beweging gemaakt. Het vertrouwen in Chailly als chef keerde stilaan terug, want alle partijen raakten aan elkaar gewend. Orkest en chef rijpten gedurende de alternatieve marsroute tot een nieuw en fenomenaal klanklichaam. Ook de presentatie door Decca van zijn sterdirigent keerde naar normalere, polderlandse opvattingen terug.

Dit beeld wordt bevestigd door de prijzen die met regelmaat werden toegekend. Harnoncourt, Giulini en Jansons (meteen voor zijn eerste opname: Berlioz) oogstten in het begin van de jaren negentig lauweren voor hun samenwerking met het KCO. Maar daarna barstte wel een stroom los van onderscheidingen voor opnamen met Chailly. Tijdschriften en clubs van kenners uit België, Luxemburg, Frankrijk (Diapason d'or), Duitsland, Engeland en uiteraard Nederland grossierden in lofzangen terzake de opnamen met de twintigste eeuw. Vanaf dat moment kwam de laat-romantiek weer in zicht met de *Zevende symfonie* van Mahler, vastgelegd in 1994 en bekroond in 1996 met de Duitse Gustav Mahler Schallplattenpreis. ♦ Precies daartussen lag het cruciale jaar 1995: het Mahler Feest opgezet door het Concertgebouw N.V. Daarin moest de Mahler-visie van Chailly de concurrentie aangaan met de sacrosante opvattingen van grootmeesters als Haitink en Abbado. Hier beleefde Chailly zijn *finest hours*, want de uitvoeringen onder zijn leiding klonken weergaloos. Hij had het pleit glansrijk gewonnen bij publiek en pers. Vanaf 1995 zien we dan ook een aaneengesloten reeks opnamen die in juni 2004 werd afgerond met de *Negende symfonie*. De Bruckners werden na 1995 ook snel afgewerkt: in 1996 nummer 9, in 1997 nummer 6 en in 1999 nummer 8. Aangevuld met de Berlijnse opnamen van de nummers 0, 1, 3 en 7, wordt de box nogmaals onder de aandacht gebracht nu Chailly *das Lebewohl* heeft uitgesproken. 'Juist deze serie geeft de wordingsgeschiedenis van het koppel Chailly-KCO erg goed weer', zo oordeelde Paul Janssen in het reeds vermelde tijdschrift *Klassieke Zaken*. 'Na de voorzichtige tred van de vroegste Bruckner-opnamen komt daar langzamerhand die onweerstaanbare Italiaanse lyriek en swingend zakelijke ritmiek om de hoek kijken waarmee Chailly het KCO een geheel eigen en direct herkenbaar geluid gaf.'

De Italiaanse chef-dirigent werd sinds 1995 een prijzentrekker voor het KCO. 'Prijzenregen voor Riccardo Chailly', luidde zelfs de kop boven een bericht in het programmablad *Preludium* van november 1998. Hij werd zowel in Parijs als in Londen uitgeroepen tot Artist of the year. 'Als het regent op de dirigent, drupt het op de musici', sprak ooit een orkestmusicus. Gaat het KCO een periode van droogte tegemoet nu de nieuwe chef met lege handen binnenkomt? ♦ Wel neen. De laatste jaren deed zich een nieuw fenomeen voor: het heruitgeven van eerder opgenomen repertoire. De opkomst van de compact disc (sinds 1982) bevorderde dit beleid. Naarmate de digitale techniek verfijnde om analoge opnamen op band, maar ook op de moederplaten van oude schellak-schijven, te ontdoen van ruis, kon men steeds verder teruggrijpen. Zo bevatte de brochure voor het seizoen 2002/2003 een advertentie van de maatschappij Audiophile Classics voor cd's met verdoekte live opnames, o.a. uit 1935, 1940 en 1943 met Willem Mengelberg op de bok. En een Bruckner nr. 8 geleid door George Szell uit 1951. Concertgebouw Series heetten de releases die werden aangeprezen als Goed bericht voor thuis-blijvers. ♦ Ook een instituut als de Wereldomroep dook in de archieven en toverde, met intense medewerking van onder meer een orkestlid, cellist Daniël Esser, boxen van tien cd's met live-opnamen onder leiding van Mengelberg, Van Beinum, Haitink en – als meest recente – Chailly te voorschijn. ♦ Zelf wil het orkest vooruit kijken. Daarom gaat het KCO in eigen beheer concerten opnemen en uitgeven. Het goede voorbeeld werd gevonden bij het Londens Philharmonisch Orkest. Zou een mooi fotoboekje zoals een halve eeuw geleden werd uitgegeven, niet wederom een prachtig promotie-middel zijn om het Koninklijk Concertgebouworkest voor de thuisblijvers, de stille genietters in eigen huiskamer, dichterbij de musici te brengen? *Heinz Köhnen*

Met de cd gaat het prima. Alleen de markt ervan kent nogal wat problemen. De tijd van grote grammofoonlabels met langdurige contracten bij grote orkesten lijkt voorbij. Heeft de doe-het-zelf-opname de toekomst? David Bazen, hoofd marketing/zakelijk manager van het Koninklijk Concertgebouworkest, vertelt over de audio/visuele activiteiten van het KCO in de komende jaren.

“De grote maatschappijen, de wereldwijde spelers, zijn niet meer geïnteresseerd in oplagen onder de honderdduizend stuks, en daarmee bevindt de klassieke muziek zich aan de verkeerde kant van de lijn. Zelfs een ster als Cecilia Bartoli is, met een verkoop van zo’n honderduizend cd’s, voor die bedrijven al een grensgeval. En de oplage van veertig- tot vijftigduizend exemplaren die de Berliner Philharmoniker onder leiding van Simon Rattle verkopen, is op *corporate level* verliesgevend. Geld verdienen met het maken van cd’s is voor symfonieorkesten verleden tijd.”

“Over wat het Koninklijk Concertgebouworkest betreft het volgende. Decca vindt het KCO een prachtig orkest met een indrukwekkende opnamegeschiedenis, waarmee men dolgraag verder zouden willen. Maar grootschalige opnamesessies die honderdduizenden ponden investering kosten, vormen voor het bedrijf een niet meer op te brengen kostenpost. Dat bedrag kan namelijk niet worden terugverdiend. Die situatie schept overigens voor kleinere labels - die meestal weinig *overhead* hebben - wel een interessante niche-markt, waarbij het mogelijk is met kleine oplagen net uit de kosten te komen en daarom toch te scoren.

Zo kan ook het Concertgebouworkest eigen onafhankelijke releases uitbrengen. Alleen moeten wij dan niet meer vanuit directe geldopbrengst denken, maar de publicitaire waarde en handhaving van de naamsbekendheid erbij centraal stellen; voor de tourneemarkt en voor onze geschiedschrijving. Want het zou niet goed zijn, als het Concertgebouworkest straks alleen nog maar in de zaal te horen is, en dat het orkest in de ‘buitenwereld’ alleen nog maar bekend zou zijn door zijn opnamen met dirigenten uit het verleden. We staan in deze tijd en ook die dient te worden vastgelegd.”

Zelf opnemen

“In dit verband moet gezegd, dat ook Radio Nederland Wereldomroep voor ons van groot belang is. Die voorziet namelijk honderden radio-stations in de wereld van onze concertopnamen. En dat maakt het Concertgebouworkest een van de meest bekende orkesten in, bijvoorbeeld, Amerika. Het gevolg ervan is, dat veel grote concertzalen op dat continent het KCO graag programmeren. En niet te vergeten, de Wereld Omroep is ook zeer nauw betrokken bij de totstandkoming van de Anthology of the Royal Concertgebouw Orchestra. Alles bij elkaar zijn er redenen genoeg voor het orkest om zelf concertopnamen te gaan maken. Van topkwaliteit en in hoge resolutie. En hoe en wanneer die registraties onder eigen label worden gedistribueerd, beslissen wij later. Wij gaan dat doen met programma's onder leiding van onze nieuwe chef-dirigent Mariss Jansons, eredirigent Bernard Haitink en honorair gastdirigent Nikolaus Harnoncourt. Er is de mogelijkheid dat we aanhaken bij het distributienetwerk dat het London Symphony Orchestra heeft opgezet of dat van Naxos. Wel moet je voorkomen met grote logistieke problemen te worden geconfronteerd. De opslag van duizenden cd's en dvd's, om maar iets te noemen.”

Internet

“Wat het internet betreft, ik denk niet dat op dit moment een download-optie voor ons publiek erg aantrekkelijk is. Allereerst door de technische kant ervan. Je hebt er een zeer snelle breedbandverbinding voor nodig en het internet mp3-formaat is voor klassieke muziek kwalitatief onvoldoende. Bovendien blijft het concertpubliek zeer gesteld op een schijfje in een fraaie doos met een mooi boekje. Downloaden van muziek op internet betreft tot nu toe bijna geheel popmuziek

met stukjes van drie minuten, die je dan weer later aan elkaar plakt. Ongetwijfeld zal er in de toekomst een vorm van muziek-downloading komen, maar thans heeft in eerste instantie de opnamekant voor ons de hoogste prioriteit. Het gaat er nu om, dat we onze eigen opnamen bezitten en die niet meer 'weggeven' aan een ander. Geluid- en beeldregistraties waarvan de eventuele revenuen pas later aan de musici worden uitgekeerd, als royalty op de daadwerkelijk verkochte exemplaren. En dat laatste geldt vanzelfsprekend ook voor dirigenten en solisten, want je kunt het niet maken de musici niet te betalen en de dirigenten wel.”

Radio/tv

“En wat de radio en tv aangaat, dient onze mediapartner de Avro te worden vermeld. Komend seizoen produceert de omroep onder meer twee tv-opnamen met het KCO. Verder verzorgt de Avro veel concertregistraties, een dvd-project met Richard Strauss' *Ein Heldenleben* als hoofdmotief, en een aantal documentaire programma's, waaronder een over Mariss Jansons.”

Niels Le Large

Puur genieten

Nagenieten met Douwe Egberts koffie!

ING

Sponsor van het Koninklijk Concertgebouworkest

'Kijk, dit is de J.B. Guadagnini uit 1757. Hij heeft mij mede verleid om in deze fantastische stad te gaan spelen. Toen ik hem meenam naar Cincinnati en aldaar een concert speelde, kwam na afloop Henry Meyer van het LaSalle Quartet naar mij toe en zei: "Je speelt op de viool van Jan Damen, mijn leermeester." Ik was verbijsterd. Hij had in de zaal op 300 meter afstand deze viool herkend. Niet alleen aan de wonderschone klank, maar ook visueel. Ongelofelijk niet? Wat ik ook zo bijzonder vind, is dat deze viool zoveel meer zal meemaken dan ik. Tenslotte zijn we eigenlijk maar een poosje samen, want ik heb hem in bruikleen uit het Instrumenten-fonds van het orkest.'

Aldus Alexander Kerr, concertmeester van het Koninklijk Concertgebouworkest.

**De energie van een
meesterwerk.**

Niets geeft zoveel energie als die bijzondere compositie, dat volmaakte akkoord, die ongeëvenaarde uitvoering. Bij het Koninklijk Concertgebouworkest komt het allemaal samen. En om welk meesterwerk het ook gaat, een mooie symfonie, een gepassioneerd vioolconcert, sfeervolle liederen of intieme kamermuziek, het Koninklijk Concertgebouworkest zorgt niet zelden voor een meesterlijke uitvoering. Nuon is trots sponsor te zijn van dit wereldberoemde orkest en wenst alle leden ervan veel succes. En energie natuurlijk.

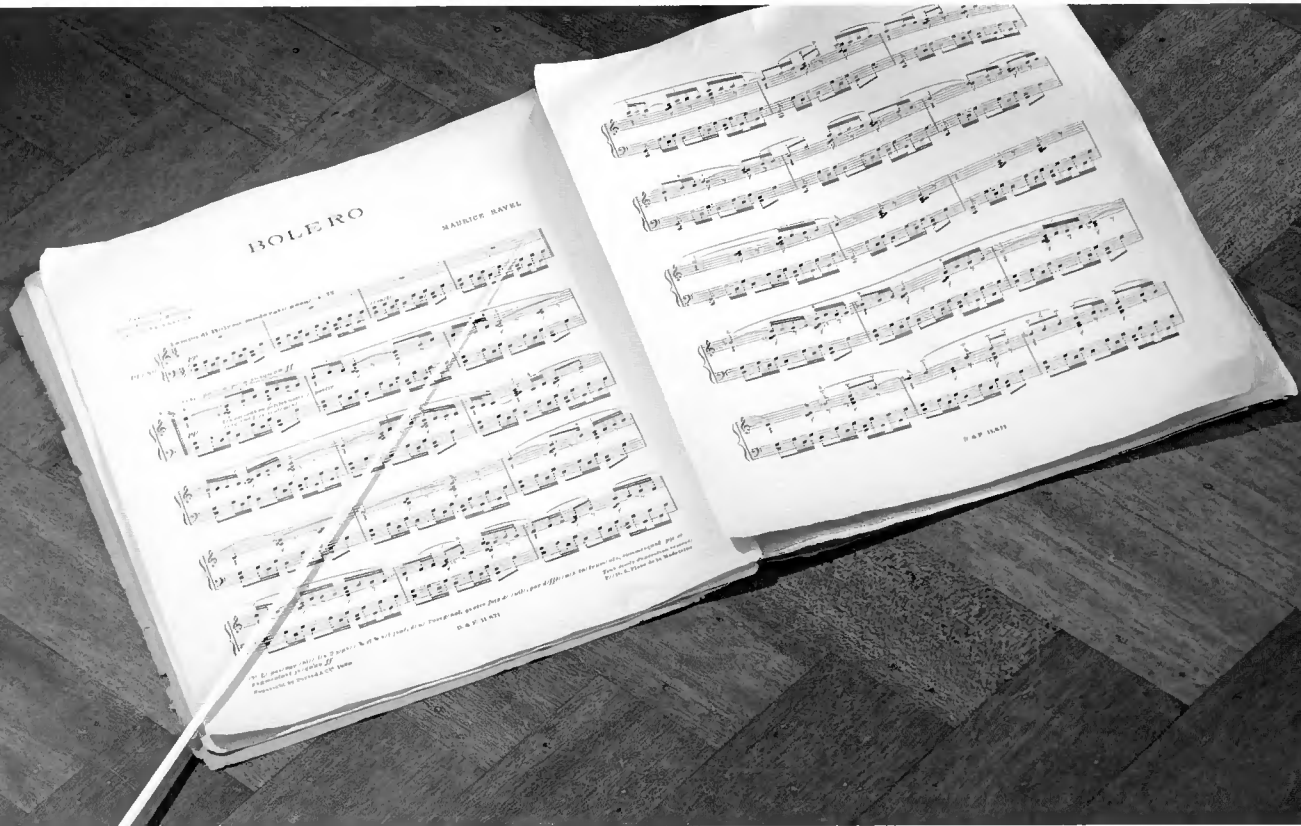
Altijd **NUON**

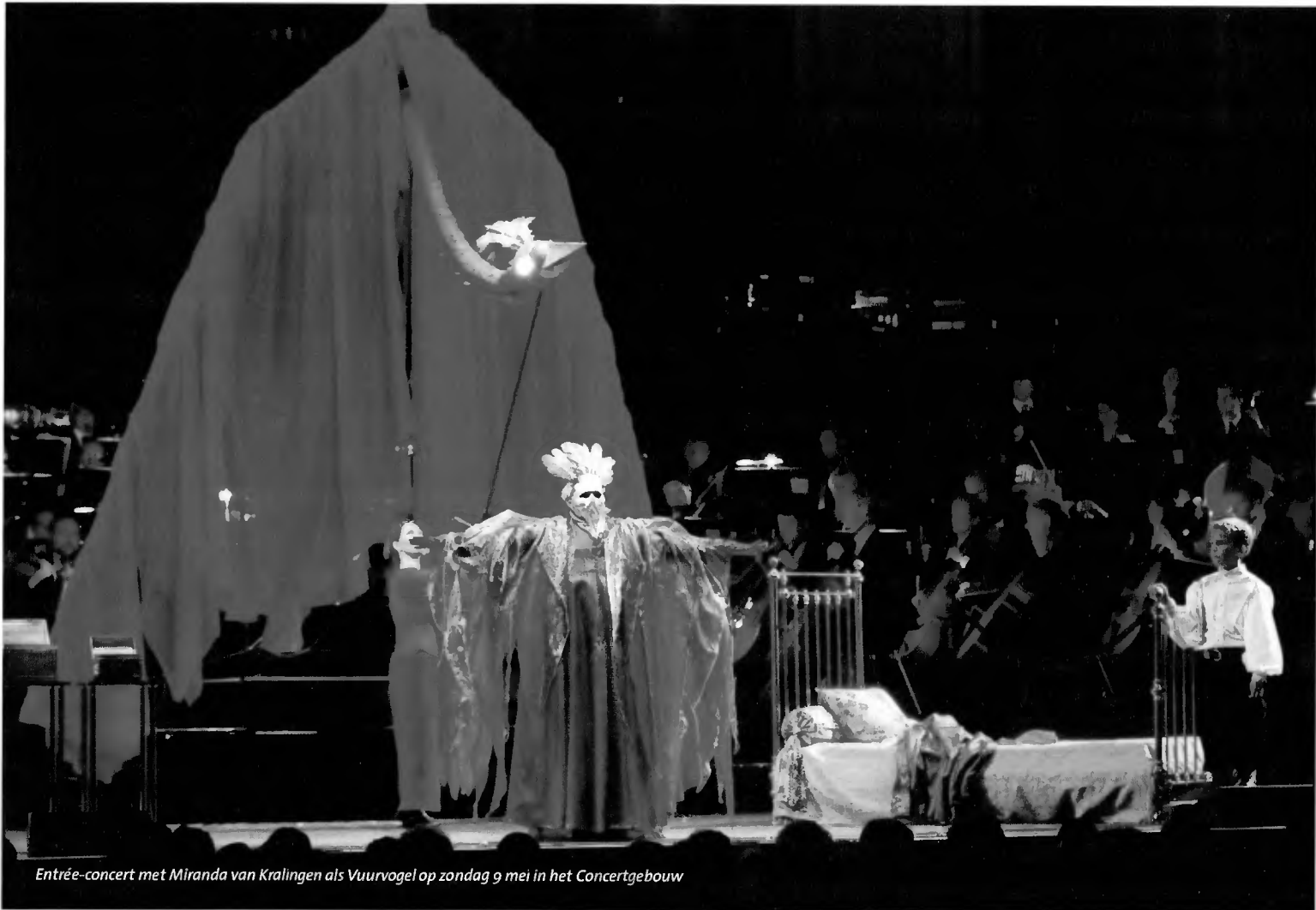
Van sommige dingen krijg je nooit genoeg.

www.philips.nl

PHILIPS

Let's make things better

Entrée-concert met Miranda van Kralingen als Vuurvogel op zondag 9 mei in het Concertgebouw

De mensen,
de zalen, de cijfers,
de namen,
de titels, de steden,
de leden,
de landen,

bijlagen

de platen, de reizen,
de aantallen...
kortom,
seizoen 2003/2004
van a tot z
gerangschikt.

Stichtingsbestuur

De heer Ir. M.C. van Veen, *voorzitter*
 De heer G.J.A. van der Lugt
 Drs T. de Swaan
 Mevrouw Drs H. d'Ancona
 De heer Mr J.M. Boll
 Mevrouw K. Goedhart
 Prof. Dr. R. de Groot
 Mevrouw Drs A.C. van Hoytema-
 van der Beugel
 De heer J.A. Kouwenhoven
 De heer R.F. Krämer
 De heer P.J.H.M. Luijten

Directieleden

Mr. Jan Willem Loot,
algemeen directeur
 Dr. Joel Ethan Fried,
adjunct-directeur artistieke zaken
 Sjoerd G.A.M. van den Berg,
adjunct-directeur public relations
 Gerard Jongerius,
adjunct-directeur fondsenwerving

Orkest

Riccardo Chailly, *chef-dirigent*
 Bernard Haitink, *eredirigent*
 Nikolaus Harnoncourt,
honorair gastdirigent

Eerste viool

Vesko Eschkenazy, *concertmeester*
 Alexander Kerr, *concertmeester*
 Johan Kracht
 Marijn Mijnders
 Ursula Schoch
 Marleen Asberg
 Keiko Iwata-Takahashi
 Robert Waterman
 Janke Tamminga
 Tomoko Kurita
 Antoine van Dongen
 Henriëtte Luytjes

Borika van den Booren

András Lehota
 Tony Rous
 Michel François
 Peter Hoekstra
 Nienke van Rijn
 Reiko Sijpkens-Shioyama

Junko Naito

Tweede viool

Henk Rubingh
 Caroline Strumphler
 Susanne Jaspers
 Josef Malkin
 Angela Davis
 Anna de Vey Mestdagh
 Paul Peter Spiering

Arndt Auhagen
 Kirsti Goedhart
 Annebeth Webb
 Christian van Eggelen
 Petra van de Vlasakker
 Herre Halbertsma
 Marc de Groot
 Frans Hengeveld
 Cleora Waterman-Keeler
 Monica Grosman

Altviool

Ken Hakii
 Michael Gieler
 Gert Jan Leuverink
 Peter Sokole
 Roland Krämer
 Guus Jeukendrup
 Jeroen Quint
 Pieter Roosenschoon
 Milan Milisavljevic
 Jeroen Woudstra
 Eva Smit
 Eric van der Wel
 Ferdinand Hügel
 Edith van Moergastel
 Yoko Kanamaru

Cello

Godfried Hoogeveen
 Gregor Horsch

Johan van Iersel
 Wim Straesser
 Fred Pot
 Chris van Balen
 Fred Edelen
 Hans Vader
 Edith Neuman
 Yke Viersen
 Saskia van Bergen-Boon
 Arthur Oomens
 Daniël Esser
Contrabas
 Niek de Groot
 Thomas Braendstrup
 Jan Wolfs
 Mariëtta Feltkamp
 Ruud Bastiaanse
 Folkert Rosing
 Guibert Vrijens
 Rob Dirksen
 Carol Harte
 Frits Schutter
Fluit
 Emily Beynon
 Paul Verhey
 Cecilia Oomes
 Herman van Kogelenberg
Piccolo
 Vincent Cortvrint

Hobo

Werner Herbers
 Jan Spronk
 Noline Alt
 Jan Kouwenhoven

Althobo

Ruth Visser

Klarinet

Jacques Meertens

George Pieterse

Hein Wiedijk

Esklarinet

- Willem van der Vuurst

+ Arno Piters

Basklarinet

Geert van Keulen

Fagot

Ronald Karten

Gustavo Núñez

Jos de Lange

Kees Olthuis

Contrafagot

Guus Dral

Hoorn

Jacob Slagter

Julia Studebaker

- Jaap Prinsen

+ Fons Verspaandonk

Jaap van der Vliet

Peter Steinmann

Sharon St. Onge

Paulien Weierink-Goossen

Trompet

Frits Damrow

Peter Masseurs

Hans Alting

Bert Langenkamp

Theo Wolters

Trombone

Ivan Meylemans

Jörgen van Rijen

vacature

Bart Claessens

Bastrombone

Raymond Munnecom

Tuba

- Donald Blakeslee

vacature

Pauken

Marinus Komst

Nick Woud

Slagwerk

Jan Pustjens

Gustavo Gimeno Martinez

Herman Rieken

Harp

Petra van der Heide

Gerda Ockers

[= beiden zijn aanvoerder

+ = in dienst / - = uit dienst

Stafleden**Algemene Zaken**

Mr. Jan Willem Loot,

algemeen directeur

Jacques van der Hulst

- Anne-Marie Hospes

+ Karin van Wouw

Artistieke Zaken

Dr. Joel Ethan Fried,

adjunct-directeur

Drs. Hans Ferwerda

- Aafke Johannisse-van Maar

+ Marieke Kimman

Planning / productie

Wouter Hoekstra

Judith de Boer

Orkestinspectie

Theo Berkhout

Harriët van Uden

Muziekbibliotheek

Douwe Zuidema

Marianne Butijn

Podiumstaf

Frans van der Starre

Jan Ummels

Johan van Maaren

Public Relations

Sjoerd G.A.M. van den Berg,

adjunct-directeur

Marian van den Beuken

Hélène Blokker

Charat Graafland

**Marketing-/sales-/
sponsorcoördinatie**

Drs. David Bazen

Drs. Marieke Mulder

Sander Plas

Donateurs/Fondsenwerving

Gerard Jongerius, *adjunct-directeur*

Tanneke Alpherts

Hanna Philips-de Man

Vriendensecretariaat

Trix Endhoven-Brouwer

Anneke Traudes-Dijkman

Drs. Birgit Visser

Personeel en organisatie

Erma G. de Boer

Ir. Cleo Smits

Financiële administratie

Hans Ekker

Carolina Eschweiler-Kreeft

Mieke van der Genugten

Jacques Koekoek

Tourneezaken

Else Broekman

Marieke Dennissen

Redactiesecretariaat Preludium

Janneke Boeser

Drs. Karin van Ingen Schenau

Musikverein: Haitink, Concertgebouw

Bruckner – sehr innig

Bernard Haitink und Anton Bruckner: Eine sehr lange, intensive Beziehung, die sich für mich persönlich etwa in einer Reihe von Referenzaufnahmen widerspiegelt. Besonders spannend wird's aber, wenn noch ein dritter Partner – sein Königliches Concertgebouw-Orkest – hinzukommt, dessen Chef Haitink 25 Jahre lang war.

Vor der Pause steht im Musikverein Mozarts d-Moll-Klavierkonzert mit dem Pianisten Andrés Schiff auf dem Programm. Für ein Einspielstück ein zu

VON OLIVER A. LANG

tiefes, zu bewegendes Werk und dennoch versprühte Schiffs Wiedergabe ein wenig dem Charme eines Vorprogrammes.

nig klar klingt manches, die Eleganz des Klavierparts lässt zu wünschen übrig. Umso interessanter danach die Bruckner-Interpretation Haitinks. Bei dessen unvollendeter „Neunter“ lässt er die Klangfarben funkeln und den Ton der Moderne aus dem Horizont aufluchten. Man lauscht fasziniert, dem Ende: Wie da die Geiger honigstüß zu klagen anheben – das hat schon

Musikverein: Concertgebouworchester/Bernard Haitink

Wie fliegende Holländer

Von Christoph Irrgeher

Knapp zwei Wochen ist es her, dass Pultstar Bernard Haitink seinen 75. Geburtstag feiern durfte. Ein Jubiläum, das den Maestro noch länger beschäftigten wird: Tourt er doch heuer deshalb mit verschiedenen Ensembles quer durch die Lande. Zwei königliche Tage mit dem Concertgebouworchester waren so nun dem Musikverein vergönnt. Und schon am ersten Abend durfte man wieder erleben, warum die Holländer ihren ehemaligen Chef in Amt oder vielmehr Würden eines „Ehrendirigenten“ erbtoben haben.

Debussys „La mer“ kann bei Haitink wahrlich alles – nur

vor allem: Es bleibt ein Gewisser, bei dem man stets bis auf Grund sieht – egal, ob bloße Tremolo-Wellen an der Oberfläche glitzern oder schwere See herrscht, deren Wogen dann im dynamischen Extrem auf und ab peitschen. Über all dem thront Haitink wie ein Wettergott, der um den natürlichen Strom der Gezeiten weiß. Und seine Musiker zuletzt als fliegende Holländer durch ein Finale jagt, dass einem die Gischt nur so um die Ohren spritzt.

Kaum Ingrimim lässt dann Schostakowitschs achte Symphonie von 1943 vermissen: Da rausst das Kopfsatz Thema

da paradierten Weltkriegsrumme in niederschmetterndem Lärm des Allegretto-Scherzos. Kein Zweifel, Haitink versteht sich auf die Agonie des Russen, legt sie mit elegantem Effekt an – wenn auch zweifeln etwas elegisch. Indem er dem Requiem-Charakter des Werks durch mäßige Tempi und Ritardandi reichlich Tribut zollt. Womit die Riesensymphonie fallweise an Spannkraft verliert – trotz aller motivischen Transparenz, mit der die herrlich disponierten Holländer walten. An emotionaler Sogwirkung bleibt er indes auch zuletzt nichts schuldig: Wunderlich ungewiss verhauchen die letzten Takte; der Saal dankt im

Eine ideale Partnerschaft

KRITIK Concertgebouw mit Haitink

25 Jahre war Bernard Haitink Chefdirigent des Königlichen Concertgebouworchesters; bis heute ist er den Amsterdamer als Ehrendirigent verbunden. Eine mu-

wirkten, lag an dem üppigen Klangteppich, dem Maestro Haitink und die Gäste aus Amsterdam huldigten.

Ganz anders aber die „Symphonie Nr. 8 in c-Moll“

Kurier, Wenen, 17 maart 2004

Klingende Dokumente langer Partnerschaft

Die Amsterdamer unter Bernard Haitink

Der Standard, Wenen, 18 maart 2004

72 Kronenzeitung, Wenen, 16 maart 2004

Wiener Zeitung, Wenen, 17 maart 2004

König unter den Orchestern

Von Edwin Haumgartner

Da gilt es jetzt, fein zu differenzieren: Einerseits verdient das Concertgebouworchester in Amsterdam den Zusatz „königlich.“ In jeder Hinsicht. Auch im zweiten selbst. Königte im Musikverein hat es bewiesen, dass es einer der ganz wenigen Klangkörper ist, der an Qualität den Wiener Philharmonikern gleichkommt. Einige wenige wackelnde Einätze und Intonationstrübungen der Blechbläser verstärken diese Parallelität eher als sie abzuschwächen. Die Wärme und sinnliche Schönheit des Klanges dominiert hier eben über die kalte Perfektion, und es ist zu hoffen, dass auch der kommende Chefdirigent

Mariss Jansons nicht daran ändert.

Andererseits: Bernard Haitinks Interpretation – vor allem Bruckners Neunter – Symphonie war unbefriedigend und wenig aufregend. Dieser in seiner bescheidenen Redlichkeit so sympathische Dirigent, den man gerade als tiefgefrierenden Bruckner-Exegeten kennt, leistete eine bildlose, oft milde anmutende Aufführung des Werkes. Der Mangel an struktureller Deutlichkeit und die fehlende Durchhörbarkeit des Stimmgefüges konnte von zahlreichen wunderbar ausmusizierten Stellen vor allem im ersten Satz nicht wett gemacht werden. Und oft extrem gestelgte

Lautestärke trat an die Stelle konsequent aufgehauener Spannungsbögen.

Gestelgte Lautestärke zog sich überhaupt als roter Faden durch den Abend. Zuvor nämlich hatte Andrés Schiff Mozarts d-Moll-Konzert (KV 466) aus dem Bösendorfer gedroschen. Mit dem in den Streichern viel zu groß besetzten Orchester begleitete Haitink erdenschwärz und unflexibel. Charme, Humor und Leichtigkeit waren in dieser eigentümlich altbackenen Wiedergabe nicht zu finden. Das Publikum freilich ließ sich seine Fabelströmung, die sich nach Bruckner anhalten sollte, dadurch nicht verkallen: Gestelgte Lautestärke gab's auch im Beifall.

Magie und Mysterium

Das Concertgebouw Orchester unter Bernard Haitink in München

Irgendwo, denkt man sich nach diesem grandiosen Konzert, irgendwo müssen Magie und Mysterium, archaische Wucht und Größe, der Todesmut zu letzter Abstraktion und die Lust an gewagten Tonkombinationen doch in diesem hässlich funktionalen Raum verborgen sein. Schließlich haben gerade noch das Königliche Concertgebouw Orchester Amsterdam und ihr Ehrendirigent, der gerade 75 Jahre alt gewordene Bernard Haitink, genau diese Wunder in Münchens Philharmonie Klang werden lassen. Haben vorgeführt, was ein Weltklasseorchester unter einem der weltweit besten Dirigenten vollbringen kann, haben ganz unprätentiös und ohne alles Brimborium Gestaltungswillen und intellektuelle Durchdringung zu reiner Musik werden lassen. Dabei ähnelt Haitink so gar nicht den

Zwei Wunder in d-Moll

Bernard Haitink mit Werken von Mozart und Bruckner

Das Amsterdamer Concertgebouworchester gab in der Kölner Philharmonie ein großartiges Konzert.

VON GERHARD BAUER

Anton Bruckner, der Athlet, Kosmopolit und Progressive – das sind nicht unbedingt herkömmliche Zuschreibungen für den letzten großen deutschen Romantiker aus Österreich. Und dennoch: Als das Concertgebouworchester jetzt das Fragment gebliebene Riesenwerk in den Saal wucherte, war man doch geneigt, zusätzliche Kriterien in das

Nun ist das Amsterdamer Orchester für Bruckner, vereint es doch, um in philharmonischen Dimensionen zu argumentieren, Berliner Präzision mit Wiener Wohlmut, ist solcherart schlicht und einfach besser als die beiden Konkurrenten Das

bouworchester gemeinsam das Schiff als Solisten: das Moll-Wunder des Abendviertkonzert KV 466, spiel schon die Introdution z Satz mirakulös – in ihrer schon Entschiedenheit, schen Aufbereitung unchen Kultur. Andras St nebenbei gesagt, imstande Viertelpausen zu gestalten immer wieder Staunen Werk im besten Einvernehmen Haitink auf eine sturmum Giovanni“-Sphäre fest, s unerhörtem Frand, Tempe drucksfrur. Liebliches fand nirge

Berliner Präzision vereinigt sich mit Wiener Wohlmut

Het Koninklijk Concertgebouworkest verzorgde in 2003/2004 de volgende concerten in het buitenland

datum	land	plaats	zaal	dirigent
20 augustus	Oostenrijk	Salzburg	Grosses Festspielhaus	Chailly
26 augustus	Zwitserland	Luzern	Kultur- und Kongresszentrum	Chailly
27 augustus	Zwitserland	Luzern	Kultur- und Kongresszentrum	Chailly
28 augustus	Zwitserland	Luzern	Kultur- und Kongresszentrum	Chailly
3 oktober	Duitsland	Bonn	Beethovenhalle	Herreweghe
17 oktober	België	Brussel	Palais des Beaux-Arts	Harnoncourt
19 oktober	Duitsland	Keulen	Philharmonie	Harnoncourt
3 november	Frankrijk	Toulouse	Halle aux Grains	Blomstedt
5 november	Duitsland	Dortmund	Konzerthaus	Blomstedt
6 december	België	Brussel	Palais des Beaux-Arts	Fischer
9 februari	België	Brussel	Palais des Beaux-Arts	Chailly
13 februari	Verenigde Staten	Philadelphia	Kimmel Center for the Performing Arts	Blomstedt
14 februari	Verenigde Staten	New York	Carnegie Hall	Blomstedt
15 februari	Verenigde Staten	New York	Carnegie Hall	Blomstedt
17 februari	Verenigde Staten	San Diego	Copley Symphony Hall	Blomstedt
18 februari	Verenigde Staten	Palm Desert	The McCallum Theatre for the Performing Arts	Blomstedt
20 februari	Verenigde Staten	Santa Barbara	Arlington Theatre	Blomstedt
21 februari	Verenigde Staten	Costa Mesa	Segerstrom Hall; Orange County Performing Arts Center	Blomstedt
22 februari	Verenigde Staten	San Francisco	Davies Symphony Hall	Blomstedt
23 februari	Verenigde Staten	San Francisco	Davies Symphony Hall	Blomstedt
15 maart	Oostenrijk	Wenen	Musikverein	Haitink
16 maart	Oostenrijk	Wenen	Musikverein	Haitink
17 maart	Duitsland	München	Die Philharmonie am Gasteig	Haitink
18 maart	Duitsland	Keulen	Philharmonie	Haitink
20 maart	Engeland	Londen	Barbican Hall	Haitink
21 maart	Engeland	Londen	Barbican Hall	Haitink

financiële ondersteuning

bijlage 3

De realisatie van de plannen in het seizoen 2003/2004 werd mede mogelijk gemaakt dankzij:

de subsidiënten: Gemeente Amsterdam en het Ministerie van OCW;
de sponsors: ING / Sara Lee/DE / Nuon / Philips

de leden van het Gouden Gilde
de leden van de Vereniging Vrienden van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest

Het Koninklijk Concertgebouworkest betuigt hiervoor zijn grote dank.

Ook in het seizoen 2003/2004 werkte het KCO exclusief samen met de

concerten en cd's

A In het seizoen 2003/04 werden 127 concerten/voorstellingen gegeven. Het merendeel van deze activiteiten vond plaats in Amsterdam:

60 abonnementsconcerten

14 concerten buiten abonnement,
(inclusief 2 uitkoopconcerten voor Concertgebouw NV)

8 operavoorstellingen

3 besloten concerten (sponsorconcerten)

2 Entréeconcerten

9 openbare repetities

1 openluchtconcert (in verband met het weer in het Concertgebouw)

Daarnaast werden **28** concerten in het buitenland gegeven en

6 in Nederland buiten Amsterdam.

B Cd's

- Er werd een cd opname gemaakt voor Decca (Mahler, *Negende symfonie* o.l.v. Riccardo Chailly).
- Op initiatief van Radio Nederland Wereldomroep (RNW), in samenwerking met het Koninklijk Concertgebouworkest, de AVRO en uitgever Cultuur en Media Hilversum, verscheen het album: *Anthology of the Royal Concertgebouw Orchestra, Volume II, 1950-1960*, bestaande uit 13 cd's met live radioregistraties uit de periode 1950-1960.
- In hetzelfde samenwerkingsverband verscheen ook de cd-box Riccardo Chailly, *The Radio Recordings* (13 cd's en een dvd).
- In eigen beheer werd een dvd-video uitgebracht met daarop de registraties van de Kerstmatinee-uitvoeringen van Puccini's *Il trittico* (*Il tabarro, Suor Angelica, Gianni Schicchi*) o.l.v. Riccardo Chailly.

C Premières

Van 4 werken werd de wereldpremière gebracht:

Rihm <i>Unbenannt IV</i>	3 uitvoeringen
Werner Henze <i>Appassionatamente Plus</i>	1 uitvoering
Sallinen <i>Achtste symfonie 'Autumnal Fragments</i>	2 uitvoeringen
Olthuis <i>Scherzo</i>	1 uitvoering

De werken van Sallinen en Olthuis werden geschreven in opdracht van het Koninklijk Concertgebouworkest.

Het werk van Rihm werd geschreven in opdracht van het KCO, het Lucerne Festival, het Konzerthaus Wenen en Musica Viva München.

Daarnaast vonden er 6 Nederlandse premières plaats:

Rihm <i>Unbenannt IV</i>	2 uitvoeringen
Carter <i>Boston Concerto</i>	2 uitvoeringen
Kurtág <i>...Concertante... voor viool, altviool en orkest</i>	2 uitvoeringen
Maazel <i>Monaco Fanfares</i>	2 uitvoeringen
Maazel <i>Farewells</i>	2 uitvoeringen
Henze <i>Das Vokaltuch der Kammer-sängerin Rosa Silber</i>	2 uitvoeringen

D De volgende Nederlandse werken werden uitgevoerd:

Escher <i>Passacaglia</i>	2 uitvoeringen
Heppener <i>Eglogues</i>	2 uitvoeringen
Olthuis <i>Scherzo</i>	1 uitvoering
Wagenaar <i>Ouverture 'Amphitryon'</i>	1 uitvoering
Röntgen <i>Tweede Pianoconcert</i>	1 uitvoering

E De samenwerking tussen het Koninklijk Concertgebouworkest en de AVRO heeft tot de volgende uitzendingen geleid:

25 concerten werden via de AVRO-radio al dan niet rechtstreeks uitgezonden;

3 concerten werden door de AVRO-televisie uitgezonden: de Kerstmatinee, het Afscheidconcert van Riccardo Chailly en het Openluchtconcert (wegens het weer in het Concertgebouw).

- Verder werd de operaproductie *Don Carlo* van DNO, waaraan het KCO zijn medewerking verleende, opgenomen door de NPS voor uitzending op een later tijdstip.
- Voorts werd het programma op 28 augustus in Luzern door de radio uitgezonden. Het programma op 3 oktober in Bonn werd door de Duitse televisie uitgezonden.
- In 2003/2004 werden door Radio Nederland Wereldomroep, in samenwerking met de AVRO, opnamen gemaakt van 15 KCO-concerten. Via de NOS-afdeling Internationale Betrekkingen heeft Radio Nederland Wereldomroep deze concerten aangeboden voor uitzending door de EBU partners, merendeels nationale, radiostations in Europa.
- In 2003/2004 werd in de Verenigde Staten een serie van 13 programma's van anderhalf uur met opnamen van het Koninklijk Concertgebouworkest door 261 stations uitgezonden waarmee een totaal van ongeveer 400.000 luisteraars per week (weekly cume audience) werd bereikt. In Zuid-Amerika werden vierentwintig door RNW geproduceerde Spaans- en Portugeestalige programma's met opnamen van het Koninklijk Concertgebouworkest uitgezonden door ruim 500 radiostations.

bezoekersaantallen

bijlage 5

	2001 - 2002	2002 - 2003	2003 - 2004
totaal aantal concerten	135	138	127
waarvan gratis concerten	10	10	10
totaal aantal bezoekers betaalde concerten	232.059	245.618	212.704
gemiddeld per concert	1.856	1.919	1.818
totaal aantal bezoekers gratis concerten	21.500	30.000	17.500*

* openluchtconcert naar binnen verplaatst

aantal verkochte kaarten en zaalbezetting in %

abonnementsconcerten	aantal concerten	2001 - 2002 kaarten / bezetting %	2002 - 2003 kaarten / bezetting %	2003 - 2004 kaarten / bezetting %
Serie A	8	13.385 / 82%	13.522 / 83%	11.641 / 74%
Serie Ado	6	7.179 / 59%	7.840 / 64%	7.092 / 60%
Series A + Ado	14	20.564 / 72%	21.362 / 75%	18.733 / 68%
Series Bwo + Bdo	24	48.669 / 99%	48.433 / 99%	46.333 / 98%
Serie D	7	12.991 / 91%	13.834 / 97%	13.229 / 97%
Serie E	7	14.248 / 100%	14.268 / 100%	13.591 / 100%
Serie Z	8	16.304 / 100%	16.404 / 100%	15.544 / 100%
gemiddeld per concert / bezettingspercentage		1.880 / 92%	1.905 / 93%	1.791 / 92%
totaal abonnementsconcerten	60 concerten	112.776 kaarten	114.301 kaarten	107.430 kaarten

overige concerten

	2001 - 2002	2002 - 2003	2003 - 2004
Aantal extra concerten Amsterdam	17	17	13
bezoekers extra concerten Amsterdam	31.377	31.966	22.491
gemiddeld per concert	1.846	1.880	1.730
bezettingspercentage	90%	92%	88%
Operavoorstellingen Amsterdam	10	8	9
bezoekers operavoorstellingen Amsterdam	15.000	12.800	13.500
Aantal besloten concerten Amsterdam	2	3	3
bezoekers besloten concerten	2.906	6.101	5.948
Aantal concerten elders Nederland	2	3	6
bezoekers concerten elders Nederland	3.500	5.150	8.885
Aantal concerten buitenland	34	37	28
bezoekers concerten buitenland	66.500	75.300	54.450

Nathalie en Edwin van de Beek-Aalbers	De heer en mevrouw Broekers-Knol	A.E.D.M. van Thiel	De heer en mevrouw d'Hollosy-van Rappard
Accenture Foundation	The honorable Charles N. Brower	M.F.Fentener van Vlissingen	Mevrouw Eis.J.M. Horbach
Koninklijke Ahrend N.V.	De heer en mevrouw J.J.Th. Brugman	De heer en mevrouw Franssen-van den Berg	Kees en Lilli ter Horst
De heer en mevrouw Albeda Jelgersma-Duyndam	De heer en mevrouw De Bruin-Heljin	De heer en mevrouw Frese-Schrelnemacher	Dr. S. van Houten
De heer en mevrouw Alderse Baes-Terbrack	Kettlitz en Deenik Nieuwegein	Mevrouw H.T.G. von der Gablentz-Blanche Koelensmid	De heer P.J.J.G. Hueber
Alfa Delta Compendium	De heer en mevrouw Burgers-Kroon	Mr M.B. Geeris-Vehmeyer	De heer en mevrouw Huijbregtsen-Wilton
De heer P.G. Alferink en de heer J.P.F. Sjoukes	De heer en mevrouw Buschman-Brouwers	Mr P. van de Geljn	De heer en mevrouw Huizer-Wisse
Mr. C.B. Baard	De heer en mevrouw Buurke-Kruseman	Mevrouw P.M. Gerritsma-Hogeweg	Tora en Bonno Hylkema
Ted en Christine Baljings	De heer en mevrouw Buwalda	De heer mr A.A. Gleben	De heer en mevrouw Idenburg-de Savornin Lohman
I.m. mevrouw dra Anny van Ballegooljen	M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting	De heer mr M.J.E.G. de Gier	De heer en mevrouw van der Jagt-de Haan
De heer en mevrouw J.M. Balm	Stichting Mundo Crastino Mellori	Theodoor Gillissen Bankiers N.V.	Mevrouw J.M.H. Jamin
Mevrouw M.G.W. Balster	De heer drs A.J.M.M. Van Cleef	Prof. Jaap en Marjet Glasz	De heer drs J.H.C. Jansen en mevrouw J.A.S. Jansen-Coppens
Koninklijke BAM Groep NV	Barones Collet d'Escury-Ledeboer	Pauline Glazener	De heer en mevrouw Jensema-de Jongh
De heer mr F.A.W. Bannler	De heer en mevrouw J.H. Coops	De heer en mevrouw de Goederen-van Litsenburg	De heer M.C.C. de Jong
Mevrouw J.B.L. Bannier en de heer mr A.A. Meurer	Mevrouw R. Coronel-Reiss	Mevrouw A.M. Goosen-Doppeide	De heer en mevrouw De Jongh-de Bols
De heer en mevrouw Barth-van Putten	Corus Nederland B.V.	De heer A.S.M. Groen	Kay en Michiel Josephus Jitta
De heer en mevrouw van de Beek-Bomgaars	Drs Marla Couperus	De heer en mevrouw Groenteman-Blederman	Mevrouw I.S. Kaars Sypesteyn-Vossenaar
De heer H.F. Dp de Beek	De heer M.L.G. van Dael	Annelies en Klaus Groot	De heer en mevrouw Kalf-Koopmans
Jonkheer en mevrouw Beelaerts van Blokland-Kraijenhoff	Jos en Dolf van Dantzig	Mr Paul de Gruyter Stichting	De heer en mevrouw Kalf-Götzen
De heer en mevrouw Van Beest-Blaauw	De heer en mevrouw Delprat-Tromp	De heer en mevrouw Guépin-Cath	De heer en mevrouw Kamp-Heldring
De heer en mevrouw Bekouw-Ellis	Mevrouw G.J.M. Derksen	Mevrouw M. ten Haaf-Wetzlar	Ir H.J. van de Kamp
Baron en barones Bentinck van Schoonheten-Elink Schuurman	De heer en mevrouw van Deth-Ruys	Hans van Haaps	Mr and Mrs Douglas Kane
A. Arnoldina van Berge	Mr C.J.E. Dijk	De heer B. Haitink	Stichting Douglas Kane Fonds
Treeske Blase	Mevrouw J. Dijkgraaf	De heer en mevrouw Han-Crebolder	Jhr mr J.D. en mevrouw van Karnebeek-van Roljen
Stichting Boerboom den Daas	Mevrouw E.C.H.M. ten Doesschate-Wertwijn	De heer en mevrouw Hardenberg-s'Jacob	Kas Bank
Mevrouw M.A.M. Boer-ten Hagen	De heer en mevrouw Doets-Kluit	De heer A.Ph.J. de Haseth Möller	Mevrouw mr Y.E. Kastlein
Pieter J. Bogaers	Loes en Egbert Dommiering-van Rongen	De heer mr R.R. Hazewinkel	KBC Securifles Nederland N.V.
De heer en mevrouw Bol-Castendijk	De heer en mevrouw Doodheefver-Philips	De heer en mevrouw de Heer-van Walen	De heer en mevrouw Keljzer-Veenstra
De heer en mevrouw Boil-Kruseman	Mevrouw M.G.J. Douqué-Hooghlemstra	Rob en Frances Hendriks-van der Weljden	De heer en mevrouw Kels-van Aller
De heer en mevrouw Booster-Brinkhorst	Mevrouw Heldt A. Droog	Drs W.C. Hermans	De heer en mevrouw Kenter-Borgman
Mevrouw H.N.L. Boreel-van Riemsdijk	De heer en mevrouw van Duinen-Noordenbos	Mevrouw E. Hertzdahl	Stichting K.F. Hein Fonds
Mevrouw J.K. ter Borg	De heer en mevrouw Den Dulk-Kijlstra	Mevrouw Drs C.M.L. Hijmans van den Bergh	Mevrouw C.H. Kingma-Gorter
De heer drs F. Bos	De heer en mevrouw P.J. van Dun	Amsterdam Hilton	Mr Ph.C. Kleyn van Willigen
De heer en mevrouw ten Bosch-Blase	Sonja Dwinger-van der Sluis	Stichting Hilwis	De heer en mevrouw Knol-Ljungberg
De heer en mevrouw Brentjens-Berkelmans	Ir Hans van Egmond	De heer mr P.A.E.M. Hochtin Boes	De heer en mevrouw Koemans-Van Nieuwerker
De heer en mevrouw van den Broecke-Roos	Mevrouw M. Esser-Blgot	De heer en mevrouw Hoefelman-van der Lende	De heer en mevrouw J.E. Koenders
	Mevrouw J.V. Esser-Zaman	Mevrouw K. Hoff	De heer en mevrouw Kohnstamm-Bodenhausen
	Mevrouw mr D.C.C. van Everdingen en de heer	De heer en mevrouw Hofland-Bos	

Mr E.F.M. Kok	De heer en mevrouw Muller-Voors	De heer en mevrouw Samsom-Schalekamp	Struik Food Group
De heer R.G.W. Kooljman	De heer en mevrouw Munnig Schmidt-Neubauer	Mevrouw J.C. van de Sande Bakhuyzen-de Marez	De heer en mevrouw Stuurman-de Groot
De heer A.P.J. Koomen en mevrouw C.M.L. Koomen-de Wit	Mevrouw L.M. Nanning	Oyens	Mevrouw drs M. van Suchtelen-van Hattum
R.C. en D.R. Koomen de Groot	Koninklijke Nedlloyd N.V.	De heer en mevrouw Sanders-ten Holte	De heer P. de Swaan
De heer en mevrouw J.C. Koster	Mevrouw J.Th. Nlemeijer	Mr E.J. van Schaardenburg-Louwe Kooljmans	Frans en Mienke Swarttouw
De heer en mevrouw Koster-Herz	Mr Th.A. van Nierop	De heer en mevrouw van Schaik-Colijn	De heer en mevrouw Sweerts-Schroeders
Mevrouw Drs R.D. Krantz-Hintzen	De heer A.F. Nijkerk	Miep Schalekamp-Kruseman	De heer en mevrouw Tabingh Suermondt
Joost Ch.L. Kuiper	Lauren en Richard Nijkerk	Mevrouw mr J. Schallij	Jhr mr J.P.E. Teding van Berkhout
Kamer van Koophandel en Fabrikeken voor Amsterdam	Eveline Nikkels	Mevrouw A.C. Schendstok-Stradmeijer	De heer en mevrouw Terwogt-van Asbeck
Thieu en Trees Lam	Mazars, Paardekooper, Hoffman	De heer W.E. Scherpenhuijsen Rom	De heer en mevrouw Thate-Verloop
Jonkheer en mevrouw Laman Trip-van Asperen de Boer	NOG Verzekeringen	Mevrouw C.N. Schipper-Maarse	Stichting Thurkowsfonds
Anton en Mariann van der Lande	De heer en mevrouw van Oordt-Jones	De heer en mevrouw Schipper-Hofman	De heer en mevrouw W.J.M. Thywissen
De heer D.T. Le Fort	De heer M.G.G. Oostvogel	De heer en mevrouw van Schipstal-Vroom	Bert en Maria Twaalfhoven
De heer en mevrouw van Lede-Quarles van Ufford	De heer en mevrouw Ort-Thal Larsen	De heer F. Schomper	De heer en mevrouw van Veen-Viëtor
i.m. Oscar van Leer	Mevrouw M.W. de Peijper-Pieksma	Mevrouw M.E.W. Schraagen-van der Lee	De heer J. Veltman
De heer en mevrouw Lenterman-van Diemen	Babs Persoons	De heer en mevrouw Schreuders-Bais	Mevrouw drs A.M.E. Verhaaf
Sunny Léons	De heer en mevrouw Peters-Asberg	Dr. E.J. Schreve-Brinkman	De heer en mevrouw Verloop-Gülcher
De heer en mevrouw M.A. Lewis	Plieger B.V.	Stichting De Stichtse Werf	De heer A.H. Vermaas
De heer en mevrouw Lindenbergh-Sluis	De heer mr J.C. Posch	Mevrouw M.J.W. Schutte RA	Martine J. Zoethout en René Vetkamp
Mevrouw I.E.E. van Lippe-Biesterfeld	Mevrouw mr A.M. Prins-Jansen	Mr S.F. Schütz	Mevrouw J.M. de Vilder-van der Lande
De heer en mevrouw van Lith-Dumont	De heer en mevrouw Rahusen-Ankersmit	Drs P.F. Segaar	Fréan Visscher
De heer en mevrouw van Litsenburg-van Royen	M.L. Reesink en Q.A.M. Olsthoorn	De heer en mevrouw van Setten-de Bruin	De heer en mevrouw Vlek-Peek
De heer mr J.W. Loot	De heer en mevrouw Reibestein-van der Brug	Mevrouw S.E. Sibinga Mulder-Veenhuizen	De heer en mevrouw Volkers-Bonkes
De heer en mevrouw Lugt-Rethans	Mevrouw Th. Reinink-Jordaan	Mevrouw C.J. Siegmann	De heer mr T.H. van Voorst Vader
Stichting Mahler VIII	De heer W. Rekvelt	De heer en mevrouw Sigmond-Verhelst	De heer en mevrouw de Vreeze-Oostvogel
De heer en mevrouw J. Manheim	De heer en mevrouw Ribourdouille-Bakker	De heer A.J. Simons	Vereniging Vrienden van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest
De heer en mevrouw de Mare	Truus und Gerrit van Riemsdijk Stiftung	Baron en Barones Sirtema van Grovestins-Hasseley	Prof. dr. Joh. de Vries
De heer en mevrouw Markus-Schwarzbaum	Jonkheer en mevrouw van Riemsdijk-Philips	Kirchner	Kees de Vries
De heer en mevrouw van Marle-Crommelin	Jonkheer dr D.C. Röell	De heer R.C. Slagboom	Mevrouw T. Vrieze-de Haan
Stichting Elise Mathilde Fonds	Mevrouw M.J.J. Röell-Kessler	Mevrouw Y. Sloos-Alandt	Hans en Corine Vroom
De heer en mevrouw G.A. May	De heer en mevrouw de Roever-van Stalborch	De heer en mevrouw Snoeck-Duymaer van Twist	Stichting VSB Fonds
De heer mr R.H. Meppellink	De heer en mevrouw Rogaar-Burlage	De heer en mevrouw Soetekouw-Koelewijn	Mevrouw J.H.J. Vuursteen-Pronk
De heer en mevrouw Ter Meulen-de Ruijter	De heer en mevrouw Rogaar-Schreuder	De heer en mevrouw Somerwil-Ayrton	De heer en mevrouw Wajer-Koot
Kempen & Co N.V.	De heer en mevrouw W. de Rooij	Menno Jonker & Frits Spangenberg	De heer en mevrouw Weck-van den Assem
De heer en mevrouw Mispelblom Beljer-Graafland	De heer en mevrouw Roos-Brulnse	Hans Speth en Yasuko Speth-Okumura	Maud en Willem Wlarða-Hansen
Jonkheer en mevrouw Mock-de Bruyn	Mevrouw Dr. G. Röpcke	De heer en mevrouw Staartjes-Mosler	De heer en mevrouw Wijnard-de Jong
De heer en mevrouw Molenschot-Phillips	De heer en mevrouw Rote-de Raad	Victor en Oscar Staartjes	Mevrouw L.A.C.M. Witteman-van Meerwijk
Mevrouw E.R. Mosler-Reiss	De heer ir O.H.A. van Royen	De heer en mevrouw Dr. P. Stevens	Jonkheer en mevrouw van der Wyck-Wolf
De heer en mevrouw Muller-Bergsma	Mevrouw R. Ruding-Hekkling	De heer en mevrouw Stomps-Schokking	Jaap van Zweden
De heer en mevrouw Muller-van de Leuw	Mr Ch.W. le Rütfe	De heer en mevrouw Storm-Boender	
	De heer J.B. Samsom	Mevrouw H. Strauss-Ricardo	

Het traditionele 'Openluchtconcert' ditmaal in de Grote Zaal van het Concertgebouw, 24 juni 2004

Koninklijk Concertgebouworkest
Jacob Obrechtstraat 51
1071 KJ Amsterdam
telefoon 020 305 10 10
telefax 020 305 10 01
www.concertgebouworkest.nl
info@concertgebouworkest.nl

Colofon

Eindredactie

Niels Le Large

Samenstelling en coördinatie

Sjoerd van den Berg en Marian van den Beuken

Grafisch ontwerp

Atelier René Knip en Olga Scholten

Lithografie en druk

Calff & Meischke Amsterdam

Fotografie

Ronald Knapp,

Sjoerd van den Berg,

Marian van den Beuken,

Hans van den Bogaard,

Edison Stichting,

Ton Kastermans,

Anneke Traudes

Amsterdam, augustus 2004

